

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

Prevence rizikového chování

Školní rok 2019/2020

Garant programu: Mgr. Tomášová Pavla

Školní metodik prevence: Ing. Bílková Iveta (2. stupeň)
Mgr. Eva Frýbová (1. stupeň)

Realizátoři programu:

ŠPP (Ing. A. Vopelková – výchovná poradkyně, Mgr. P. Kostecká - spec. ped.), Mgr. J. Ondráček - zástupce pro 2. stupeň, Mgr. G. Komůrková - zástupce pro 1. stupeň, všichni pedagogičtí pracovníci školy

Obsah:

1. Úvod

2. Charakteristika školy, riziková místa ve škole

3. Metodik prevence rizikového chování a jeho povinnosti

4. Vymezení cílové populace

5. Analýza výchozí situace

5.1. Ze strany žáků

5.2. Ze strany pedagogů

5.3. Ze strany rodičů

6. Cíle minimálního preventivního programu

6. 1. Pro žáky

6.2. Pro učitele

6.3. Pro rodiče

7. Metody práce a aktivity spojené s realizací MPP

7.1. Metody práce

7.2. Aktivity spojené s realizací MPP

7.2.1. Pro žáky

7.2.2. Pro učitele

7.2.3. Pro rodiče

8. Spolupráce s ostatními organizacemi v oblasti prevence

9. Závěr

10. Přílohy

Příloha č. 1 **Postup při selhání preventivních opatření školy v oblasti zneužití NL**

Příloha č. 2 **Návykové látky – doporučení rodičům**

Příloha č. 3 **Metodika K. Nešpora “Proč a jak odmítat alkohol a drogy”**

Příloha č. 4 **Školní program proti šikaně – bezpečnostní a krizový plán**

Příloha č. 5 **Školní program ke kyberšikaně – bezpečnostní a krizový plán**

Příloha č. 6 **Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 21291/2010-28 s účinností k 1. 11.2010**

Příloha č. 7 **Prevence úrazů**

Příloha č. 8 **Metodické učební materiály, videokazety, DVD a další pomůcky**

Příloha č. 9 **Kontakty na organizace v oblasti prevence pro žáky, učitele a rodiče**

Příloha č. 10 . **Stávající platné dokumenty v resortu MŠMT**

Příloha č.11 **Ochrana žáků před formami rizikového chování v Organizačním řádu školy**

Příloha č. 12 **Přehled volnočasových aktivit na šk.rok 2019/2020**

Příloha č. 13 **Plán prevence na šk.rok 2019/2020**

Příloha č. 14 **ŠPP – význam, kontakty, konzultační hodiny**

Příloha č. 15 **Souhlas se seznámením s MPP a jeho aktivní realizací**

Příloha č. 16 **Doporučení ČŠI na zajištění bezpečnosti žáků na školách**

Příloha č. 17 **Klíč ke komunikaci s osobou s autismem**

Příloha č. 18 **Manuál při setkání s žákem vykazujícím agresivní chování**

1. Úvod

“CÍLEM PRIMÁRNÍ PREVENCE JE ZVÝŠENÍ ODOLNOSTI DĚTÍ A MLÁDEŽE VŮČI PROJEVŮM RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ. PŘEDEVŠÍM VÉST DĚTI KE SPRÁVNÝM POSTOJŮM VŮČI ZÁTĚŽÍM A PROBLÉMŮM.“

Minimální preventivní program je konkrétní dokument školy, zaměřený na výchovu žáků ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a sociální rozvoj a rozvoj jejich sociálně komunikativních dovedností.

Riziková chování jsou velkým společenským problémem. Primární prevence spolu se vzděláváním žáků v oblasti zdravého životního stylu má za úkol předcházet sociálně nežádoucím jevům a zvýšit jejich odolnost vůči nim. Formovat takovou osobnost žáka, která s ohledem na svůj věk bude schopná se orientovat v dané problematice, zkoumat ji, ptát se, dělat rozhodnutí, která si bude vážit svého zdraví a zdraví ostatních, bude umět nakládat s volným časem a zvládat sociální dovednosti. Minimální preventivní program je nedílnou součástí školního vzdělávacího programu a vychází ze školní strategie primární prevence, jejímž hlavním cílem je vytvoření a udržení optimálního sociálního klimatu ve škole. Je každý rok aktualizován a přizpůsoben současnému stavu a potřebám školy. Nedá se tedy považovat za ukončený nebo definitivní. Každý další školní rok přináší nové podněty, nápady a zkušenosti.

Za velmi důležitou oblast se také považuje prohlubování komunikačních dovedností mezi učitelem, rodiči a žákem, posilování sebevědomí, sebeúcty a vzájemné úcty, řešení konfliktů, překonávání překážek, boj proti nudě = smysluplné využívání volného času. Neexistuje žádný dokonalý recept na tento složitý společenský problém, nicméně všechny cesty, které formují psychicky zdravou osobnost a vedou dítě k odmítavému postoji k RCH, je třeba zkusit a teprve čas ukáže, jaké přinesou změny.

2. Charakteristika školy

Ve svém mottu máme, že jsme „Škola demokratického myšlení a tvořivého učení“. Dlouhodobě se zabýváme otázkou bezpečného, zdravého, pozitivního a otevřeného školního prostředí, které žáky posiluje při zvládnutí konfliktů, přispívá k dobrým vztahům a zlepšuje celkové klima školy.

Základní škola a Mateřská škola Litvínov, Ruská 2059, okres Most, je státní, úplná základní škola, v centru města Litvínova.

Ke škole patří parková zeleň, multifunkční hřiště, dvůr a zrekonstruovaná školní zahrada. Budova školy je až na přístup do tělocvičny bezbariérová – pohyb pro imobilní žáky umožňuje plošina.

Školní budova je plně pokryta bezdrátovým signálem internetu, má prostorné chodby, využitelné pro regeneraci i pro aktivní odpočinek o přestávkách. Využívány jsou čtenářské kouty s knihami a časopisy, odpočinkové sedací kouty, hrací kouty, didaktické hry na stěnách chodeb, ribstole, dětské koše na míčové hry, stolní fotbaly, stoly na ping-pong. O přestávkách je pro zájemce volný vstup do školní knihovny včetně přístupu k internetu.

Ve společných prostorách školy jsou prezentovány žákovské práce, zveřejňovány projekty, výsledky soutěží, apod. Třídy jsou dostatečně velké, světlé, s výzdobou, květinami, vybavené vhodným školním nábytkem.

Budova školy je čtyřpodlažní, rozčleněná na čtyři pavilony. Celkem je ve škole 37 učeben, z toho většina je vybavena interaktivní technikou. Výhodou je zrekonstruovaná učebna chemie, kvalitně vybavená a dobře fungující školní knihovna a další odborné učebny. Žáci využívají také dvě počítačové učebny, dvě tělocvičny, keramickou vypalovací pec, školní kuchyňku, školní zahradu a dílny.

Ve škole fungují zájmové kroužky jako vhodné využití volného času dětí.

Žáci naší školy pocházejí většinou z Litvínova, malá část dojíždí z okolních obcí. Škola poskytuje všeobecné vzdělávání s akcentem na výchovnou složku vyučování. Nejsme školou výběrovou ani specializovanou. Školu navštěvují také cizinci – nejčastěji Vietnamci. I těmto žákům je věnována mimořádná péče.

Prostředí, ve kterém se děti dobře orientují a cítí, vztahy mezi učitelským sborem a žáky, mezi učiteli a rodiči, hledání nových metod a forem práce při soustavné komunikaci s rodiči (společné třídní schůzky se žáky, besídky, dílny, zapojení rodičů do výuky) jsou silnými stránkami školy.

Ve škole již několik let úspěšně pracuje školní poradenské pracoviště (ŠPP), jehož členy jsou školní metodik prevence, výchovný poradce a školní speciální pedagog. ŠPP zajišťuje optimální předávání informací o žácích jejich vzdělávacích (příp. výchovných) potřebách, přispívá tím k rychlému a efektivnímu řešení problémů, včetně úzké spolupráce s PPP, SVP, odd. OSPODaP MÚ Litvínov, Městskou policií i Policií ČR.

Již standartní součástí naší školy je i Klub Srdíčko, který je určen zejména pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí. Činnosti Klubu jsou koncipovány jako naučné, tvořivé i relaxační. Jedná se v podstatě o alternativu ke školní družině, kterou tyto děti z finančních důvodů nemohou navštěvovat. Jeho cílem je zkvalitnit přípravu do školy, umožnit dětem navázat nová přátelství, učit děti kvalitně trávit volný čas. Skupiny jsou věkově heterogenní, jedná se o děti ve věku 5- 12 let. Činnost klubu je limitována rozpočtem školy. Klub Srdíčko vedou zkušené a kvalifikované asistentky pedagoga. Garantem Srdíčka je školní speciální pedagog.

V současné době nás trápí nízká podpora rodičů, kteří nemohou, nezvládají či neumějí být dostatečnou podporou v rozvoji svého dítěte. Zde usilovně hledáme možnosti řešení, a to i za spolupráce s OSPODem.

Velkým přínosem nejen pro prevenci rizikového chování jsou třídnické hodiny. Třídnická hodina je osobní setkání třídního učitele se svou třídou, kdy všem zúčastněným jde o to, aby jim bylo společně v této třídě dobře. A to nejenom o třídnických hodinách, ale především v běžném školním běhu.

Velký smysl vidíme ve využití třídnických hodin pro řešení aktuálních problémů třídy. Tento způsob práce se třídou je prevencí sociálně nežádoucích jevů, a současně přináší možnost účinné intervence. Necháme-li žáky pravidelně sdělovat, co se jim ve třídě líbí a co ne, vede to k tomu, že se podaří podchytit, a často i vyřešit řadu problémů, které jinak často přerostou do takřka neřešitelných rozměrů.

Třídnické hodiny poskytují jedinečnou možnost pravidelné práce, mimo jiné, na utváření dobrých vztahů uvnitř třídy.

Předmětem třídnických hodin jsou témata:

- způsob chování a komunikace v různých životních situacích
- řešení neshod mezi spolužáky nenásilným způsobem
- vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- spolupráce ve skupině a přebírání zodpovědnosti za společné úkoly
- mezilidské vztahy

- respektování odlišných názorů a zájmů lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení
- připravujeme se např. na projekty
- přenášíme informace směrem od Žákovského parlamentu či Ekotýmu
- sdílíme školní časopis

Vzhledem ke skutečnosti, že škola je jediná nevýběrová v centru města, tvoří žactvo děti ze všech sociálních skupin. Velkou slabinou je špatné zázemí, které nezanedbatelná část žáků s ohledem na sociální problémy regionu má. To se odráží především v získané, relativně nízké důvěře ve význam vzdělání pro vlastní osobní život. Na druhou stranu tato nízká motivace po vzdělání není typická pouze pro žáky ze sociálně slabých skupin, v těchto je však nezdědka podporována i negativním příkladem ze strany vlastních rodičů.

Zkušenost rovněž ukazuje, že není rovnítko mezi špatným rodinným zázemím a kázeňskými problémy žáka nebo žákyně. Rodiče mohou svou výchovnou roli plnit nebo v ní naopak selhávat bez ohledu na vzdělání, společenské postavení nebo hmotné zabezpečení.. Proto je prevence v našem zařízení tolik důležitá.

Mezi největší problémy v oblasti rizikového chování na naší škole patří:

- Rostoucí agresivita
- Projevy šikany a kyberšikany
- Vandalismus
- Kryté záškoláctví
- Kriminalita a delikvence
- Sebepoškozování
- Kouření žáků v okolí školy
- Užívání návykových látek – kouření marihuany, antidepresiva a jiné léky
- Poruchy příjmu potravy

Riziková místa školy:

Toalety ve všech patrech a křídlech, šatny (velká členitost prostoru mezi skříňkami), pavilon D (pouze odborné učebny a tělocvična v některých dnech volné), okolí školy (večerky, zahrádky restaurací, herna).

3. Metodik prevence rizikového chování (vyhl. MŠMT 72/2005 Sb., pl. od 1. 9. 2016)

Metodické a koordinační činnosti

1. Koordinace tvorby, kontrola, evaluace a participace při realizaci minimálního preventivního programu školy.
2. Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, rasismu, axenofobie, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškození a dalších projevů rizikového chování.
3. Metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování. Vyhledávání a nastavení vhodné podpory směřující k odstranění rizikového chování.
4. Koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování.
5. Individuální a skupinová práce se žáky a studenty s obtížemi v adaptaci, se sociálně-vztahovými problémy, s rizikovým chováním a problémy, které negativně ovlivňují jejich vzdělávání.
6. Koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců; prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasismu, xenofobie a dalších jevů, které souvisejí s přijímáním odlišnosti.
7. Koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence rizikového chování, s metodikem preventivních aktivit v poradně a s poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými, a dalšími odbornými pracovišti, zařízeními a institucemi, které působí v oblasti prevence rizikového chování.
8. Kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participace na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu rizikového chování.
9. Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence rizikového chování v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů.
10. Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti školního

metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.

Informační činnosti

1. Zajišťování a předávání odborných informací o problematice rizikového chování, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy.
2. Prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností.
3. Vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence rizikového chování, zejména orgánů státní správy a samosprávy, středisek výchovné péče, poskytovatelů sociálních služeb, zdravotnických zařízení, Policie České republiky, orgánů sociálně-právní ochrany dětí, nestátních organizací působících v oblasti prevence, center krizové intervence a dalších zařízení, institucí a jednotlivých odborníků.
4. Předávání informací a zpráv o realizovaných preventivních programech zákonným zástupcům, pedagogickým pracovníkům školy a školskému poradenskému zařízení.
5. Vedení dokumentace, evidence a administrativa související se standardními činnostmi v souladu se zákonem o ochraně osobních údajů a předávání informací o realizovaných preventivních programech školy pro potřeby zpracování analýz, statistik a krajských plánů prevence.

Poradenské činnosti

1. Vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy rizikového chování; poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště ve spolupráci s třídními učiteli.
2. Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje rizikového chování u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj rizikového chování ve škole.
3. Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními.

4. Vymezení cílové populace

- žáci základní školy
- pedagogičtí pracovníci
- rodiče žáků

5. Analýza výchozí situace

5.1. Ze strany žáků

- výskyt rizikového chování u některých spolužáků (šikana, kouření, alkohol, záškoláctví, poruchy příjmu potravy, kyberšikana)
- špatná komunikace s některými učiteli
- špatné rodinné zázemí (školu vnímají jako pozitivní složku svého soukromého života)
- klima třídy (pouze v některých třídách)
- + ocenění rodinného zázemí ve škole
- + přístup některých učitelů, ŠMP a vedení školy k jejich problémům
- + akce, projekty, activity věnované žákům
- + zvýšení zájmu o jejich soukromý a rodinný život

5.2. Ze strany pedagogů

- špatné rodinné zázemí žáků
- špatná komunikace s některými rodiči
- nezájem rodičů o dění ve škole, o prospěch svých dětí, kryté záškoláctví
- skryté záškoláctví, zvýšení agresivity žáků, šikana
- komunikace a informovanost mezi učiteli o dění v jednotlivých třídách
- + možnost metodického a poradenského vedení ze strany ŠMP
- + ochota ŠMP řešit danou aktuální situaci žáka/třídy v provopočátku
- + funkčnost preventivního týmu a ŠPP
- + zlepšení klimatu ve třídách, větší otevřenost žáků
- + snížení nákladů na akce pro žáky

5.3. Ze strany rodičů

- špatná informovanost o činnostech žáka ze strany TU
- finanční náročnost některých akcí pořádaných školou
- šikana mezi žáky, špatné klima ve třídě
- + existence ŠPP
- + komunikace s ŠMP
- + zlepšení rodinného prostředí školy

- + velké množství volnočasových aktivit
- + aktivní poradenství a pomoc ze strany VP, vedení školy

6. Cíle minimálního preventivního programu pro školní rok 2019/2020

6. 1. Pro žáky:

- výchova ke zdravému životnímu stylu
- rozvoj etického a právního vědomí
- výchova k odpovědnosti za zdraví své i ostatních
- prevence šikany a kyberšikany - práce s ohroženými jedinci /agresor - oběť/
- vytváření eticky hodnotných postojů a způsobů chování
- snaha o změnu postoje u dětí, které již do kontaktu s drogou přišly
- zvyšování odolnosti dětí vůči droze
- sexuální výchova /bezpečný sex/
- rozvoj schopnosti správné komunikace
- zkvalitňování mezilidských vztahů
- výchova k samostatnosti
- snaha o kladné sebepojetí u dětí a rozvoj schopnosti mít sám sebe rád
- upevňování přátelského vztahu mezi pedagogy a žáky
- vhodné trávení volného času
- navázání vztahu rodiče - pedagog - škola
- snížení projevů vandalismu
- prevence v oblasti záškoláctví

Jako definici hlavního cíle pro tento školní rok lze použít citace ze závěrečné zprávy ŠMP, která hodnotí MPP a celý školní rok 2017/18:

V rámci prevence budeme určitě pokračovat ve spolupráci s p. Hejčovou (preventistka MP Litvínov), Zdravotním Ústavem Ústí nad Labem, adaptačním pobytem pro žáky 6. r., tradiční návštěvou Revolution Train pro 8. r., Kočičí zahradou pro žáky I. stupně, výstavou nebo prezentací aktivit žáků ve vztahu k životu a rodičům, účasti v projektech s problematikou prevence RCH a podporou aktivit pedagogů v této oblasti.

Budeme pokračovat popř. rozšiřovat činnosti, které budou žáky motivovat k uvědomění, že škola jim dává nejen základní znalosti, ale i sociální interakci, možnost

formovat osobnost, rozeznávat priority, schopnost stanovit si dosažitelné cíle a základy slušného a asertivního chování.

Ze základních projevů rizikového chování se zaměříme hlavně na různé formy kyberšikany, které se v současnosti stávají trendem žáků napříč druhým stupněm a ovlivňují tím zdravou komunikaci a vztahy dětí mladších. Vlivem rozvíjejících se sociálních sítí a jejich dostupností všem věkovým kategoriím vzniká otevřený problém ohrožení soukromí, autonomie, nerespektování autorit, trestných činů a různých podob šikany. Od fyzické šikany je kyberšikana anonymní, zrádná v řetězovém šíření a nemožnosti ji zastavit. Pokud je dítě ohroženo touto formou rizikového chování, záleží často na empatii okolí, sociální a osobnostní vyspělosti přátel a spolužáků, jestli dojde k včasné intervenci a snížení jejich následků.

Budeme se zabývat formami kyberšikany, možnostmi řešení, prevencí, etiketou na sociálních sítích, schopnostmi žáků zvládat krizové a zátěžové situace, i jak se nedostat pod negativní vliv médií.

6.2. Pro učitele:

- metodická vedení v oblasti RCH
- informace v oblasti PRCH, jejich monitoring, řešení, zpětná vazba
- spolupráce s ŠPP
- navázání a zkvalitnění vztahu rodiče - pedagog – škola
- podpora při činnostech, které vedou ke zlepšení vztahů ve třídě
- informace pro rodiče v rámci TS

6.3. Pro rodiče:

- zkvalitnění komunikace rodič – učitel - žák
- nabídka spolupráce se školou, ŠPP, TU, ŠMP
- pravidelné informace o dění ve škole z pohledu ŠMP
- výstavy dětí na volné téma týkající se RCH
- besedy
- informační a poradenská činnost v oblasti prevence RCH

7. Metody práce a aktivity spojené s realizací MPP

7.1. Metody práce

- výklad / informace o návykových látkách, sektách.../
- besedy s učiteli nebo pozvanými odborníky, diskuse
- debatní skupiny/ žáci debatují nad současnými ožehavými problémy/
- filmová představení
- hry
- samostatné práce žáků / výtvarné práce, koláže, slohové práce, referáty seminární práce a její následná prezentace, publikování ve školním časopise a regionálních novinách, využití internetu.../
- projekty
- projektové vyučování, skupinové vyučování

7.2. Aktivity spojené s realizací MPP

7. 2. 1. Pro žáky

- exkurze, adaptační pobyty, školy v přírodě
- oborové dny
- sportovní turnaje, sportovní dny
- reprezentace školy v různých oblastech
- volnočasové aktivity
- individuální přístup k žákům, konzultace učitelů a moderní metody učení pomáhající při předcházení neprospěchu žáků a při řešení náročných životních situací žáků
- osvětová a poradenská činnost školní psycholožky, školního metodika prevence a výchovného poradce, jejich konzultační hodiny
- třídnické hodiny
- kompetentní reakce na vzkazy ve schránce důvěry
- informace na nástěnce ŠMP pro žáky z různých oblastí RCH

7. 2. 2. Pro učitele

- workshopy v oblasti prevence seznámení s MPP, jeho realizací, další dle DVPP školního metodika prevence)
- poradenská a metodická činnost v okamžiku výskytu PRCH
- poskytování literatury, legislativních podkladů, návodů a her

- aktivní účast při komunikaci s rodičem nebo vedením školy
- informace pro rodiče v rámci TS („Co nás trápí“)
- informace na nástěnce ŠMP pro učitele ve sborovně
- sociometrické šetření - říjen/květen
- tabulka PRCH - říjen

7. 2. 3. Pro rodiče

- poradenská činnost, schůzky dle dohody a potřeby žáka, TU nebo rodiče
- základní informace během třídních schůzek od TU („Co nás trápí“)
- myšlenkové mapy – během TS žáci předávají anonymně svým rodičům vzkazy z předem zvolených oblastí
- výstavy výtvarných děl žáků jednotlivých ročníků na dané téma
- besedy v rámci „Rodičovské kavárny“

8. Spolupráce s ostatními organizacemi v oblasti prevence:

- Městský úřad Litvínov, OSPOD:

Vedoucí odboru sociálních věcí a školství	476 767 960
Odbor sociálně právní ochrany dětí a mládeže	476 767 975
Odbor sociálních služeb	476 767 980

- Pedagogicko-psychologická poradna Most

Vedoucí PPP	476 708 847	
Mgr. K. Králíčková	476 708 847	katerina.kralickova@pppuk.cz
Mgr. P. Kostelecká	775 441 264	pavla.kostelecka@pppuk.cz

- Policie České republiky

PČR Litvínov	476 753 033, 974 435 711, 158	krpulk.uo.mo.oo.litvinov@pcr.cz
--------------	-------------------------------	---------------------------------

- Městská policie Litvínov

476 767 850, 737 523 523, 156	mpo@mulitvinov.cz
-------------------------------	--

- Preventistka MP Litvínov, p. M. Hejčová

603 151 631	michaela.hejcova@mulitvinov.cz
-------------	--------------------------------

- K-centrum Most

476 102 288	vedouci.kcm@mostknadeji.cz
-------------	--

- SVP – Dyáda

SVP Chomutov	474 621 682	svpchomutov@volny.cz
SVP Most	476 704 014	svpmost@volny.cz

- SPP Janov

601 159 100	sppj@mostknadeji.cz
-------------	---------------------

- Praktičtí lékaři a pediatri

Závěr

Problematika rizikového chování je natolik členitá a složitá, že se jí nelze věnovat bez vzájemné spolupráce více lidí / institucí. Minimální preventivní program si proto neklade za cíl problém RCH zcela vyřešit, to není vzhledem k závažnosti jevu možné, usiluje však o to, aby v rámci možností školy nastínil způsoby včasné prevence, odhalování, prvotního řešení problémů a případně i možnosti spolupráce s dalšími subjekty (policie, OSPOD, PPP...). Důsledná spolupráce celého učitelského sboru na tvorbě a naplňování MPP pak představuje základní, avšak naprosto nezbytnou součást celého úsilí o minimalizaci negativního dopadu projevů rizikového chování na žáky.

Příloha č. 1

Při selhání preventivních opatření školy v oblasti návykových látek

1. V případě podezření na zneužívání návykových látek: provést diskrétní šetření a pohovor se žákem

2. při důvodném podezření:
 - okamžité kontaktování rodičů event. zákonných zástupců žáka
 - při negativní a nespolupracující reakci rodiny uvědomit OSPOD

3. Při průkazném zjištění zneužívání návykových látek ve škole nebo v případě, že žák je prokazatelně ovlivněn drogou (i alkoholem) v době vyučování ředitel školy nebo pracovník školy pověřený dle pokynu ministra:
 - kontaktuje zdravotnické zařízení a zároveň uvědomí rodiče, popř. zákonné zástupce
 - uvědomí OSPOD

4. V případě dealerství nebo podezření na porušení § 217 trestního zákona (ohrožení mravní výchovy dítěte) nebo zanedbání povinné péče:
 - uvědomí OSPOD
 - oznámí věc Policii ČR

Příloha č. 2

Návykové látky – doporučení rodičům

Jak poznám, že moje dítě alkohol nebo drogy bere ?

- Změnila se osobnost Vašeho dítěte v poslední době v nějakém významném ohledu?
- Má časté výkyvy nálad?
- Straní se Vás? Je zlostný nebo depresivní?
- Tráví hodně času ve svém pokoji sám?
- Ztratil zájem o školu a o vyučování, případně další aktivity, např. sport?
- Zhoršil se jeho prospěch?
- Přestal trávit čas se starými kamarády? Přátelí se s dětmi, které se Vám nelíbí?
- Nesvěřuje se a nemluví o tom, kam chodí a co dělá?
- Máte pocit, že se Vám doma ztrácí peníze nebo věci (peníze potřebné na alkohol a drogy) nebo máte pocit, že má víc peněz, než byste očekávali (peníze získané z prodeje drog)?
- Reaguje nepřiměřeně, když s ním mluvíte o alkoholu a o drogách nebo se snaží změnit téma?
- Lže nebo podvádí?
- Pozorujete fyzické příznaky užívání drog nebo alkoholu? Rozšířené nebo zúžené zornice? Nejasné vyjadřování a myšlení?
- Ztratilo Vaše dítě zájem o koníčky? Ztratilo motivaci, nadšení a vitalitu?
- Našli jste někdy důkazy užívání drog nebo alkoholu, prášky, lahve?
- Zhoršil se vztah dítěte k členům rodiny?
- Zdá se Vaše dítě být nemocné, unavené a protivné ráno, po možném užití drog předešlý den?
- Přestalo se Vaše dítě o sebe starat, změnil se jeho styl oblečení?
- Zdá se být méně soustředěný?

Doporučení rodičům, jejichž dítě má problémy s návykovými látkami

A. Co dělat

- Jestliže je dítě pod vlivem drog a hrozí otrava, **neváhejte zavolat lékaře.**
- Používání drog není trestné, a dítěti proto žádný soudní postih nehrozí. S dítětem pod vlivem drog nemá smysl se hádat. Vážný rozhovor odložte na pozdější dobu.
- Nespoléhejte na zázračné okamžité řešení, ale spíše na dlouhodobou výchovnou strategii. Jejím základem je **nepodporovat a neusnadňovat pokračující brání drog, naopak odměňovat každou změnu k lepšímu** a povzbuzovat k ní. To, že taková strategie nepřináší vždy okamžitý prospěch ještě neznámá, že je neúčinná. Může se totiž jednat o příliš velký problém, jehož řešení vyžaduje více času a spojenců.
- Získejte důvěru dítěte a naslouchejte mu. To je těžké, zvláště když říká a hlavně dělá z hlediska rodičů nesmysly, a když hájí hodnoty pro rodiče nepřijatelné. **Vyslechnout dítě ale ještě neznámá přistupovat na jeho stanovisko.**
- Naučte se s dítětem o alkoholu a drogách mluvit. **Bude-li dítě nějakou drogu**
- **obhajovat, vyslechněte ho, ale opatřete si protiargumenty.**
- Uvědomte si své možnosti. Dítě, které bere drogy nebo pije, bývá většinou nezralé a neschopné se o sebe postarat. **Může tisíckrát pohrdat názory rodičů, ale většinou si nedokáže opatřit základní prostředky k životu. V tom je Vaše šance a síla.**
- Určitou základní péči jste sice povinni nezletilému dítěti poskytnout, ale mělo by cítit, že Vaše péče je jiná, když se chová rozumně a když ne. Cílem je, aby dítě pochopilo, že skutečná samostatnost předpokládá schopnost se o sebe postarat.
- Vytvořte zdravá rodinná pravidla. **Dítě by mělo vědět, jaké předvídatelné**
- **důsledky bude mít jeho jednání.** Mělo by mu být jasné, že je výhodnější, když se bude chovat přijatelně.
- **Jestliže dospívající není ochoten ke změně, měl by nést důsledky.** To se
- samozřejmě netýká situací, kdy je ohrožen život, např. při předávkování. (Teprve až vážné problémy, které drogy způsobí, jsou často důvodem k léčbě a změně).
- Předcházejte nudě. **Musíte počítat s tím, že může být nutné trávit v prvním**

- **období s dítětem mnohem více času.** Měli byste mít přehled, kde je, co dělá, zamyslet se nad jeho denním programem a životním stylem.
- **Pomozte mu se odpoutat od nevhodné společnosti.** To má pro překonání
- problému často podstatný význam. Jestliže Vám potomek tvrdí, že si s lidmi, se kterými dříve bral drogy, chce jenom pobýt nebo si povídat, buď lže, nebo podceňuje nebezpečí.
- Někdy je možné uvažovat i změně prostředí.
- **Posilujte sebevědomí dítěte.** Najděte a udržujte křehkou rovnováhu mezi kritickým postojem vůči chování dítěte ("nelíbí se nám, že bereš drogy") a respektem vůči jeho osobnosti a lásce k němu ("vážíme si tě jako člověka a záleží nám na tobě"). Je to těžké,
- je to však nutné.
- Stejně **nutné je i oceňovat třeba drobné pokroky a změny k lepšímu.** Je také třeba vidět silné stránky dítěte, jeho možnosti a dobré záliby, které má možná z předchozí doby a na které se dá navázat.
- **Spolupracujte s dalšími dospělými.** Velmi důležitá je spolupráce v rodině. Rodiče by se měli ve výchově problémového dítěte dokázat domluvit. Jenom tak totiž nebude dítě uzavírat spojení s tím rodičem, který mu právě víc povolí. Důležitá je i spolupráce v rámci širší rodiny (babička), spolupráce s léčebnými zařízeními, školou, případně dalšími institucemi. Často až vážně míněná hrozba ústavní výchovy, nebo hrozba ohlášení krádeže v domácnosti na policii mohou přimět dospívajícího přijmout léčbu.
- Osvědčuje se také, když rodiče dětí s těmito problémy spolu hovoří v rámci skupinové terapie nebo svépomocné organizace. Dokáží se navzájem pochopit a předávají si užitečné zkušenosti.
- Buďte pro dítě pozitivním modelem. K tomu je nutné, abyste myslel i na své zdraví a svoji tělesnou a duševní kondici a abyste měl své kvalitní zájmy.
- **Neváhejte vyhledat profesionální pomoc pro sebe, jestliže dítě odmítá.** V případě manželských nebo partnerských problémů se můžete např. obrátit na poradnu pro rodinu, manželství a mezilidské vztahy. Pamatujte, že zvládnutím problémů zvyšujete i šanci na ovlivnění dítěte.

- Přístup k dítěti, které má problémy s alkoholem nebo jinou drogou, shrnuje anglické slovo "tough love". V češtině to znamená "tvrdá láska". Myslí se tím dobrý vztah k dítěti, snaha mu pomoci, ale zároveň cílevědomost a pevnost.

B. Čemu se vyhnout:

- **Nepopírejte problém.** Zbytečně by se tak ztrácel čas a rozvíjela se závislost na
- návykové látce.
- **Neskrývejte problém.** Někdo se za takový problém stydí a tají ho. Aby se dokázal v situaci lépe orientovat a citově i rozumově ji zvládat, měl by si naopak o problému s někým důvěryhodným a kvalifikovaným pohovořit. Měl by také hledat spojence.
- **Neobviňujte partnera.** Na to, abyste si vyřizovali s druhým rodičem dítěte staré účty a navzájem se obviňovali, není naprosto vhodná doba. Minulost se změnit nedá, budoucnost našťestí často ano.
- Nehleďte v dítěti zneužívajícím drogy spojence proti druhému rodiči.
- **Nezanedbávejte sourozence dítěte** zneužívajícího alkohol nebo jiné drogy. Sourozenci problémového dítěte jsou více ohroženi, problémem v rodině trpí a Vaši péči a Váš zájem potřebují.
- **Nezanedbávejte bezpečnost dalších lidí v domácnosti,** zejména malých dětí. Člověk pod vlivem alkoholu nebo drog jim může být velmi nebezpečný, i když by jim za normálních okolností neublížil. Je také třeba myslet na to, aby se drogami, které dospívající domů přinesl, neotrávil další sourozenec.
- **Nefinancujte zneužívání drog a neusnadňujte ho.** S tím souvisí i to, aby rodina zabezpečila cenné předměty a nenechala se okrádat. Krádež nemusí uskutečnit samotné dítě, ale jeho "kamarádi", kterým dluží za drogy. Jestliže začalo dítě zneužívat pervitin nebo opiáty bývá otázkou času, kdy se začnou ztrácet peníz a cenné předměty. Nejde tu jen o majetek, ale také o okolnost, že ukradený majetek slouží špatné věci – totiž rozvoji závislosti. Argument, že by si dítě opatřilo prostředky jinak, např. prostitucí nebo krádežemi, neobstojí. Pokud bude závislost pokračovat, je pravděpodobné, že k tomu dojde stejně.
- **Nedejte se vydírat.** Vyhrůžování fetováním, útekem, prostitucí nebo sebevraždou je častým a oblíbeným způsobem vydírání rodičů. Ano, všechna tato rizika u závislých

na drogách existují. Tím, že rodiče pod jejich tlakem ustupují, ovšem riziko nesnižují, ale zvyšují.

- **Nevyhrožujte něčím, co nemůžete nebo nechcete splnit.**
- **Vyhnete se fyzickému násilí.** Fyzické násilí většinou nevede k cíli. Často jen živí v dítěti pocit ukřivdění, vede k sabotování snah rodičů a k útěkům.
- **Nejednejte chaoticky a impulzivně.**
- **Nevěřte tvrzení, že má dospívající drogy pod kontrolou,** případně, že snižuje dávky a že drogu brzy vysadí. Buďte připraveni na to, že dříve či později pravděpodobně přijde krize. Využijte ji a trvejte na změně životního stylu, případně na nějaké skutečně účinné formě léčby, jestliže není dospívající schopen zvládnout problém sám.
- **Do nekonečna neustupujte.** Požadavek, aby lidé, kteří berou drogy, do vašeho bytu nechodili, je rozumný.
- Nedělejte zbytečně "dusno". Parta a nevhodní přátelé by se tím stávali pro dítě ještě přitažlivější.
- **Nezabouhnete dveře navždy.** I když dítě odejde, je dobré být připraven mu pomoci, pokud přijme určité podmínky.
- **Neztrácejte naději. Vaším tichým spojencem je přirozený proces zrání.** I hrozivý problém se mnohdy podaří úspěšně zvládnout.

Příloha č. 3

Metodika K. Nešpora: Proč a jak odmítat alkohol a drogy

Kdo neumí odmítat, není svobodný. Kdo si váží sám sebe, snaží se chemii vyhnout. Proč jsou drogy mladým lidem nabízeny?

Důvody: vždy ten, kdo nabízí drogu, sleduje svůj zisk. Je dobré si vždy položit otázku: "Proč mi to nabízí?" a také "Je to v mém zájmu?" Jak se alkohol a drogy nabízejí? Většinou: tvrzení, že se nic nestane, příp. lež „bude to fajn“ - / za krátké oblužení se však později platí utrpením/, časté je odvolávání se na to, že tak činí všichni, někdy též skrytý rozkaz „dáš si něco?“ či lichotící "dáte si pivo, dámy?", jehož cílem je ovšem číšníkův výdělek.

1. Odmítnutí vyhnutím se - je dobré si najít zájmy a koníčky, které nejdou s alkoholem a drogami dohromady. Najít si také přátele, kteří se alkoholu a drogám vyhýbají. Tak se člověk nebude často dostávat do situací, kde musí odmítat.
2. Nevidím, neslyším - nabídku prostě ignorovat, situaci ukončit, odejít.
3. Řeč beze slov - zavrtění hlavou, odmítavý výraz tváře, rychlé ukončení situace.
4. Prostě říci NE! - podle úspěšné kampaně v USA "Prostě řekni NE!" na nabídku energická odpověď NE! bez jakéhokoliv vysvětlování.
5. Odmítnutí s vysvětlením - je třeba jasně rozlišit, že neodmítám toho, kdo nabízí, ale to, co nabízí, tj. drogu. Vysvětlují, proč drogu odmítám.
6. Porouchaná gramofonová deska - jedna z technik asertivity, opakování stále jedné věty. Nic se nevysvětluje, nevede se dialog. Opakuje se např. slovo "nechci" apod.
7. Odmítnutí protiútokem - nabízející se někdy snaží snižovat sebevědomí toho, komu nabízí drogu, např. "Napij se a nedělej ze sebe kdovíco" apod. Místo omlouvání se a vysvětlování lze přejít do protiútku, např. "Ty zrovna rumu nejlepší reklamu neděláš" apod.

8. Nabídnutí lepší možnosti - záleží-li nám na druhém, nabídneme mu lepší možnost a uvidíme, o co mu vlastně jde. Např. se mohu vyhnout oslavě, kde se asi bude fetovat a místo toho pozvat přítelkyni do kina apod.

9. Odmítnutí jednou pro vždy - vhodné použít tam, kde chceme předejít dalšímu nabízení či přemlouvání v budoucnu. Lze kombinovat předešlé způsoby, nebo jednoduše vyjádřit své stanovisko, např. "Nefetuju ze zásady" či "Dík, já nekouřím".

10. Odmítnutí jako pomoc - odmítáním drog člověk zároveň pomáhá ostatním, aby byli lepší. Osobní příklad může ostatní přimět k zamyšlení, člověk se může stát osobností, se kterou druzí nemanipulují, ale která sama udává tón. Lze nabízet i skutečnou pomoc, např. místo uklidňujících prášků před písemkou mohu spolužákovi pomoci se naučit obtížnou látku.

Příloha č. 4

Školní program k šikaně – bezpečnostní a krizový plán

Obsah:

1. Co je a není šikana
2. Jak poznáme, že by se mohlo jednat o šikanu
3. Typy iniciátorů
4. Pět stupňů šikany
5. Příklad šikanování
6. Krizový plán – řešení počáteční šikany
7. Krizový plán – výbuch násilí
8. Bezpečnostní plán – jak předcházet šikaně
9. Vzkaz pro žáky
10. Šikana učitele – krizový a bezpečnostní plán

1. Co je a není šikana

Šikana je každé chování, splňující tyto znaky:

- je cílené vůči jedinci nebo skupině žáků (=obětí)
- jeho záměrem je oběti ohrozit, ponížit či zastrašit
- je obvykle opakované, často dlouhodobé
- existuje jedinec či skupina, jimž přináší prospěch nebo uspokojení (=agresoři)
- oběť se mu neumí bránit a dlouhodobě trpí
- asymetrie sil

Šikanou tedy není:

- jednorázová rvačka, nevhodný vtip či konflikt (byť s převahou jedné strany)
- vyčlenění dítěte z kolektivu, pokud není motivováno snahou ublížit či pobavit se na jeho úkor

Základní formy:

- fyzická šikana – bití, vydírání, loupež, poškozování věcí, sexuální obtěžování
- psychická šikana – nadávky, pomlvy, vyhrožování, zesměšňování

Rozhodující pro posouzení, zda se jedná o šikanu, je subjektivní vnímání agresora a oběti, tedy na jedné straně prospěch a potěšení, na druhé rostoucí utrpení.

Intenzita šikany, není-li řešena, se časem stupňuje. Obvykle teprve po určité době dosahuje oněch nebezpečných až kriminálních rozměrů.

2. Jak poznáme, že by se mohlo jednat o šikanu?

Přímé znaky šikany:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet; např. z důvodu etnicity, sexuální orientace, náboženského vyznání apod.
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejm. pronášené nepřátelským, nenávisným, pohrdavým tónem
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem
- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmítání učitelům apod.

Nepřímé znaky šikany

- žák je o přestávkách často osamocенý, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený
- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči
- stává se uzavřeným
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené
- zašpiněný nebo poškozený oděv

- stále postrádá nějaké své věci
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole
- odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit

Varovné signály pro rodiče:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávilo volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem
- nechut' dítěte jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach
- ztráta chuti k jídlu
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresori mu berou svačinu nebo peníze na svačinu)
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálad
- zmínky o možné sebevraždě
- odmítá se svěřit s tím, co ho trápí
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje i zlobu vůči rodičům
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma
- své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- dítě se vyhýbá docházce do školy
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku

3. Typy iniciátorů šikanování

1. typ

Hrubý, primitivní, impulsivní, se silným energetickým přetlakem, kázeňskými problémy, narušeným vztahem k autoritě, někdy zapojený do gangů páchajících trestnou činností.

Vnější forma šikanování: šikanuje masivně, tvrdě a nelítostně, vyžaduje absolutní poslušnost, používá šikanování cíleně k zastrašování ostatních.

Specifika rodinné výchovy: častý výskyt agrese a brutality rodičů. Jako by agresori násilí vraceli nebo napodobovali.

2. typ

Velmi slušný, kultivovaný, narcisticky šlechtěný, sevřený, zvýšeně úzkostný, někdy i se sadistickými tendencemi v sexuálním smyslu.

Vnější forma šikanování: násilí a mučení je cílené a rafinované, děje se spíše ve skrytu, bez přítomnosti svědků.

Specifika rodinné výchovy: časté uplatňování důsledného a náročného přístupu, někdy až vojenského drilu bez lásky.

3. typ

„Srandista“, optimistický, dobrodružný, se značnou sebedůvěrou, výmluvný, nezřídka oblíbený a vlivný.

Vnější forma šikanování: šikanuje pro pobavení sebe i ostatních, patrná snaha vypíchnout "humorné" a "zábavné" stránky.

Specifika rodinné výchovy: nezaznamenána žádná specifika. Pouze v obecnější rodině je přítomna citová subdeprivace a absence duchovních a mravních hodnot v rodině.

4. Pět stupňů šikany

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích (což může být i školou vytvářené konkurenční prostředí), kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity, například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese. Stupňování agrese může být dáno také neřešením předchozí situace.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Třída ví, o koho jde. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“. Většinou platí mezi ostatními žáky názor - „raději on, než já“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. Platí „Buď jsi s námi, nebo proti nám.“ U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které pro přehlednost můžeme označit jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná. Ve čtvrtém a pátém stadiu hrozí reálné riziko prorůstání parastruktury šikany do oficiální školní struktury. Stává se to v případě, kdy iniciátor šikanování je sociometrickou hvězdou. Je žákem s výborným prospěchem, má kultivované chování a ochotně pomáhá pedagogovi plnit jeho úkoly.

Zvláštnosti u psychických šikan

U psychických šikan zůstává princip stadií nezměněn. Nicméně jejich podoba je jiná. V popředí je nepřímá a přímá verbální agrese čili psychické násilí. Často se zraňuje „jen“

slovem a izolací. Rozdíl je pouze v tom, že se nestupňuje násilí fyzické, ale psychické. Krutost psychického násilí si však v ničem nezadá s nejbrutálnější fyzickou agresí.

(Kolář, 2011)

5. Příklad šikanování

Zpověď oběti počátečního stadia šikanování (doslovný přepis)

- nadávaj mi
- dělaj mi naschvály
- maj na mne poznámky když přijdu po nemoci
- rejpaj do mne
- když se učitel rozhoduje koho vyzkoušet tak mu poraděj mne
- když nejsem ve škole říkaj učitelům, co není pravda
- když něco provedou, snaží se to svalit na mne
- když se učitel zeptá jestli někdo má tahák, hned se všichni ozvou, že mám já
- vo hodině, když písemka, tak zničeho nic se ozve abych neopisoval
- všichni maj strašnou radost když dostanu špatnou známku
- když jsem služba, tak všichni udělaj ve třídě nepořádek
- nepouští mne mezi sebe když si povídají
- když si řeknu o sešit tak řeknou, že ho nemají dopsanej a pak ho pučej někomu jinýmu
- ve frontě na oběd mne předbíhají
- když je ve třídě smrad tak hned řeknou že jsem si prd
- povyšujou se nade mne
- Nic mi nepučej
- když něco udělám, hned to všem řeknou
- plivnou mi na židli a na všechny ostatní, abych si nemohl najít jinou
- na výtvarce si ode mne vezmou štětec a nic mi neřeknou a maj z toho strašnou srandu, když ho hledám
- když v matice někdo počítá na tabuli, tak mu raděj a řeknou mu i výsledky. Ale mně ne. Když už mi poraděj, tak špatně
- někdy mi tašku zamknou do skříně a říkaj že od ní nemaj klíč
- když se učitel zeptá kdo chybí tak místo mého jména řeknou nějakou nadávkou

(Kolář M. (2005) *Bolest šikanování. Praha: Portál, 2005*)

6. Krizový plán – řešení počáteční šikany

(řešení 1. - 2. stádia šikany, vyšší stádia šetřena a řešena externími pracovníky)

- odhad závažnosti a formy šikany
- rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi
- nalezení vhodných svědků
- individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory)
- ochrana oběti
- předběžné vyhodnocení a volba ze dvou typů rozhovoru
 - rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření)
 - rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku)
- realizace vhodné metody
 - metoda usmíření
 - metoda vnějšího nátlaku (výchovný pohovor nebo výchovná komise s agresorem a jeho rodiči)
- třídnická hodina
 - efekt metody usmíření
 - oznámení potrestání agresorů
- rozhovor s rodiči oběti
- třídní schůzka
- práce s celou třídou

Čeho se vyvarovat:

- konfrontace oběti a agresora
- bagatelizace problému
- rychlých řešení
- řešení případu před třídou
- prozrazení informačních zdrojů
- řešení bez pomoci ostatních pedagogů

7. Krizový scénář pro výbuch (nejen skupinového) násilí:

První (alarmující) kroky pomoci

- zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany
- bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí

Příprava podmínek pro vyšetřování

- zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy
- zabránění domluvě na křivé skupinové výpovědi
- pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře)
- oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům

Vyšetřování

- rozhovor s obětí a informátory;
- nalezení nejslabších článků, nespolupracujících svědků
- individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
- rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory, není vhodné konfrontovat agresora (agresory) s obětí (oběťmi)

Náprava

- metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny

8. Bezpečnostní plán – jak předcházet šikaně

Škola

- respekt identity a individuality každého žáka
- odmítání násilí a zneužití moci v jakékoli podobě
- konkrétní a srozumitelná pravidla v chování ve svém školním řádu
- nastavené důsledky za porušení pravidel u žáků
- třídní pravidla, která si vytvořila třída sama
- komunikace mezi pedagogy o signálech, výskytu porušení pravidel, nebo jiných rizikových faktorech tak, aby byl pedagog vždy včas informován o tom, jaká atmosféra je v jeho třídě
- třídnické hodiny - bezpečný prostor k reflexi vlastní zkušenosti ve škole

Třídní učitel

- Nastavte pravidla!
- Mluvte se žáky!

- Pozorujte, co se ve třídě děje!
- Podporujte pozitivní klima!
- Pracujte s potencionálními oběťmi!
- Tlumte agresivní sklony možných agresorů!
- Informujte kolegy!
- Spolupracujte s rodiči!

9. Vzkaz pro žáky

- Pokaždé najdeš ve škole člověka, kterému se můžeš svěřit (třídní učitel, metodik prevence nebo prostě jen někdo, komu důvěřuješ)!
- I přesto se bojíš? Napiš to do schránky důvěry!
- Neboj se říct všechno, co se Ti nelíbí!
- Máš právo se ve škole cítit dobře a bezpečně, jsme připraveni se o to postarat!

10. Šikana učitele

= narušení rolí žák X učitel, kdy se žák dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formální moc a autoritu učitele

- Odehrává se ve škole i mimo školu (bydliště pedagoga, kyberprostor)
- Není výsledkem jen osobnostních charakteristik učitele nebo sociálních či pedagogických kompetencí
- Je záležitostí celé školy, nikoli jedince

Bezpečnostní plán – jak předcházet šikaně

- mějte hodinou zajímavou, odpovídající možnostem žáků
- dávejte pozitivní zpětné vazby, stavte na silných stránkách žáka
- podporujte prosociální a kooperativní chování žáků
- nastavujte a uplatňujte jasná pravidla ve třídě
- na konflikt nebo nerespektování reagujte včas
- pracujte s pravidly v chování a používejte stanovené důsledky jejich nerespektování konzistentně

- nezesměšňujte nebo neponižujte žáka před třídou
- všimněte si změn v náladě, emocích, v chování žáků, reagujte na ně

Krizový plán

Pro učitele:

- vyhýbejte se řešení konfliktu a konfrontací ze strany žáka před celou třídou
- při střetu se vyhýbejte konfrontačnímu tónu
- po hodině zhodnoťte situaci – pouze okamžitá reakce nebo dlouhodobý proces chování žáka vůči učiteli?
- při fyzickém napadení si zajistěte bezpečí – odejděte ze třídy, požádejte o pomoc kolegu
- oslovte ve škole důvěryhodnou osobu, které jste ochotni se svěřit
- situaci neberte jako osobní selhání

Pro školu:

- ochrana a podpora oběti
- při fyzickém napadení – zajištění dohledu nad třídou, zajištění agresora a svědků
- individuální rozhovory se svědky a agresory (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory)
- rozhovor s rodiči oběti
- třídní schůzka
- práce s celou třídou
- kontakt na další organizace spolupracující v oblasti prevence (PPP, PČR, státní zastupitelství, OSPOD, psycholog, speciální pedagog – etoped)

Příloha č. 5

Školní program ke kyberšikaně – bezpečnostní a krizový plán

Obsah:

1. Co je a není kyberšikana
2. Rozdíl mezi šikanou a kyberšikanou
3. Formy kyberšikany
4. Krizový plán
 - 4.1. Řešení kyberšikany z pozice oběti
 - 4.2. Řešení kyberšikany z pozice rodiče
 - 4.3. Řešení kyberšikany z pozice školy
5. Bezpečnostní plán – jak předcházet kyberšikaně

1. Co je kyberšikana

Kyberšikana je forma agrese, která se uplatňuje vůči jedinci či skupině osob s použitím informačních a komunikačních technologií (počítačů, tabletů, mobilních telefonů a dalších moderních komunikačních nástrojů), a ke které dochází opakovaně, ať už ze strany původního agresora či dalších osob - tzv. sekundárních útočníků (např. opakované sdílení nahrávky, opakované komentování apod.).

Ačkoli je kyberšikana zpravidla definována jako činnost záměrná, může vzniknout i nezáměrně – např. jako nevhodný vtip, který se v on-line prostředí vymkne kontrole.

Kyberšikana naplňuje kritéria opakovanosti, musí být dlouhodobá a musí být vnímána jako ubližující. Oběť se pak nedokáže útokům účinně bránit, existuje mocenská nerovnováha.

Kyberšikanou tedy není:

Kyberšikana je často zaměňována s tzv. on-line obtěžováním. Termínem on-line obtěžování označujeme jednorázové útoky, jejichž dopad je pouze dočasný.

2. Rozdíl mezi šikanou a kyberšikanou

- Dosah kyberšikany – neohraničený
- Velikost publika, agresorů – neohraničený
- Místo – neohraničený

- Čas – neohraničený, útoky se šíří daleko rychleji, oběť se to dozvídá později....
- Anonymita agresorů a publika
- Proměna oběti v agresora a opačně
- Rozdílné způsoby řešení – u kyber je obtížné zajistit bezpečnost oběti, dostatečný počet svědků, najít agresora, rozpoznat, kdy jde o kyberšikanu a kdy ne...

3. Formy kyberšikany

- Přímá – agresor X oběť
- Nepřímá – *cyberbullying-by-proxy* - agresor jedná jménem jiné osoby (která o tom nemusí vědět) nebo falešného profilu X oběť
- Publikování ponižujících videozáznamů, audiozáznamů nebo fotografií
- Ponižování a pomlouvání (*denigration*)
- Krádež identity (*impersonation*) a její zneužití
- Ztrapňování pomocí falešných profilů
- Provokování a napadání uživatelů v online komunikaci (*flaming/bashing*)
- Zveřejňování cizích tajemství s cílem poškodit oběť (*trickery/outing*)
- Vyloučení z virtuální komunity (*exclusion*)
- Obtěžování (*harassment*)
- Specifické formy kyberšikany spojené s hraním on-line her
- *Happy slapping* (v překladu „zábavné fackování“)
- Kyberstalking (pronásledování ve spojení s využitím informačních komunikačních technologií)
- *Webcam trolling* (zneužívání webkamer pro manipulaci uživatelů internetu prostřednictvím podvržených videozáznamů)

4. Krizový plán

4.1. Řešení kyberšikany z pohledu oběti

(pořadí je zaměnitelné)

1. Zachovat klid – nejednat ukvapeně.
2. Uschovat si důkazy – uchovat a vystopovat veškeré důkazy kyberšikany (SMS zprávy, e-mailové zprávy, zprávy z chatu, uložte www stránky apod.). Na základě těchto důkazů může být proti útočníkovi či útočníkům zahájeno vyšetřování.

3. Ukončit komunikaci s pachatelem – nekomunikovat s útočником, nesnažit se ho žádným způsobem odradit od jeho počínání, nevyhrožovat, nemstít se. Cílem útočníka je vyvolat v oběti reakci, ať už je jakákoli.
4. Blokovat pachatele a blokovat obsah, který rozšiřuje – pokusit se zamezit útočníkovi přístup k účtu nebo telefonnímu číslu oběti a je-li to v dané situaci možné, i k nástroji či službě, pomocí které své útoky realizuje (kontaktovat poskytovatele služby).
5. Identifikovat pachatele (pokud to neohrozí oběť)
6. Oznámit útok dospělým (učitel, rodič) – svěřit se blízké osobě. Pro uchování důkazů oslovit někoho, kdo má vyšší IT gramotnost. Kontaktovat školu a specializované instituce (PPP, Policie, SVP, intervenční služby specializující se na řešení kyberšikany, psychology apod.).
7. Nebát se vyhledat pomoc u specialistů – kontaktovat specializované organizace, poradny případně Policii ČR.
8. Žádat konečný verdikt – po prošetření celého případu trvat na konečném stanovisku všech zainteresovaných institucí.

4.2. Řešení kyberšikany z pohledu rodiče

Pokud rodič zjistí, že se jeho dítě stalo účastníkem kyberšikany má několik možností, jak postupovat. Samotnou oběť je nutné předně podpořit v činnostech z kap. 4 (ukončit komunikaci, blokovat útočníka..) Další kroky:

1. Zajistit pocit bezpečí a podporu dítěte ze strany rodičů
2. Vyšetřit situaci - rodič musí porozumět, co přesně se stalo, kdo byl do kyberšikany zapojen, jaká byla prvotní příčina..., z toho následně volí adekvátní postup a řešení
3. Vyhnout se bezprostřednímu zákazu přístupu dítěte k IT - rodič by se neměl snažit vzniklou situaci řešit zákazem přístupu dítěte ke komunikačním technologiím, které do té chvíle používalo (např. instant messengery, sociální sítě). Tato strategie vzniklou situaci nijak neřeší a nemá ani preventivní efekt.
4. Kontaktovat školu, specializovanou instituci či přímo rodiče agresora. V některých případech je rovněž vhodné kontaktovat Policii ČR – a to zejména tehdy, pokud je oběti vyhrožováno fyzickým napadením nebo pokud existuje podezření, že byl spáchán trestný čin.
5. Požadovat konečný verdikt - stejně jako při postupech řešení z pohledu oběti a školy by měl rodič vždy požadovat konečný verdikt

6. Vyvodit důsledky a stanovit opatření - v případě, že se dítě stalo pachatelem kyberšikany, je nutné ho potrestat, v případě opakovaného páchání kyberšikany pak trest úměrně zvyšovat, aby si uvědomilo, že je jeho chování neakceptovatelné a opravdu závažné. Zároveň je však třeba jej pozitivně motivovat tak, aby v sobě nefixovalo nežádoucí vzorec chování. Vždy je třeba být důsledný v plnění trestu a dodržování stanovených pravidel.
7. Spolupracovat se školou - i po skončení kyberšikany je vhodné nadále spolupracovat se školou, která kyberšikanu dítěte řešila, a podpořit její úsilí o zajištění bezpečnosti žáků i učitelů.

4.3. Řešení kyberšikany z pohledu školy

(Škola by se kyberšikanou měla zabývat vždy, když se o ní dozví)

Při stanovení kompetencí při řešení kyberšikany je třeba zjistit, zda jednání prokazatelně souvisí s činností školy (týká se žáků či zaměstnanců školy a zároveň má výrazně negativní dopad do školního prostředí nebo takové narušení intenzivně a bezprostředně hrozí). Škola nemůže udělovat kázeňské tresty, popř. snížené známky z chování za činnost, která se nestala během vyučování nebo v rámci akcí organizovaných a zajištěných školou, kde učitel vykonává nad žáky dohled.

Pokud ano:

- Postup podle krizového plánu šetření šikany (viz příloha MPP č. 5 – Krizový a bezpečnostní plán k šikaně)
- V závažnějších případech kyberšikany (kdy naplňuje skutkovou podstatu trestného činu) škola kontaktuje Policii ČR a orgán sociálně-právní ochrany dětí
- Škola informuje zasažené žáky o výsledcích šetření ve škole a udělených trestech
- Spolupráce s rodiči, s institucemi a orgány státní správy (vč. ohlašovací povinnosti)

Pokud ne:

- odhad závažnosti a formy šikany
- získání důkazů
- rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili, a s oběťmi
- nalezení vhodných svědků
- individuální rozhovory se svědky (nepřípustné je společné vyšetřování agresorů a svědků a konfrontace oběti s agresory)

- ochrana oběti
- Spolupráce s rodiči, s institucemi a orgány státní správy (vč. ohlašovací povinnosti)
- Realizace následných preventivních opatření

5. Bezpečnostní plán – jak předcházet kyberšikaně

- Zanést do školního řádu pravidla používání ICT, intranetu a mobilních telefonů (během vyučování, přestávkách, v areálu školy).
- Informovat žáky o etiketě a „listině práv na internetu“. O této listině by měli být informováni i rodiče nezletilých žáků, např. vyvěšením na webových stránkách škol.
- Instalovat a využívat software, který v učebnách vyučujícímu umožňuje informovat se přes svůj počítač, co právě žák na své ploše dělá. Informovat o tomto opatření žáky.
- Být vzorem vhodného užívání moderních technologií.
- Pracovat na povědomí žáků o rizikovém chování na internetu.
- Definovat kompetence v rámci školy a na akcích konaných školou mimo místo, kde se uskutečňuje vzdělávání.
- Začlenit témata spojená s rizikovým chováním na internetu do výuky a do třídnických hodin.
- Vzdělávat pedagogy.
- Podporovat pozitivní využívání technologií.

Jak předcházet kyberšikaně na úrovni jednotlivých pedagogů:

- Posilovat empatii mezi žáky.
- Pracovat na klimatu třídy, školy.
- Vést k úctě k druhým lidem.
- Dávat žákům pozitivní zpětnou vazbu.
- Vytvářet dobré vztahy mezi žáky i kolegy.
- Důsledně zakročovat vůči seznatelným individuálním projevům agrese.

Příloha č. 6

Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 21291/2010-28 s účinností k 1. 11.2010

Uvedeno je 21 příloh zaměřených na oblasti, kde dochází ke konkrétním projevům rizikového chování –

- 1/ Návykové látky - drogy
- 2/ Rizikové chování v dopravě
- 3/ Poruchy příjmu potravy
- 4/ Alkohol u dětí školního věku
- 5/ Syndrom týraného dítěte - CAN
- 6/ Školní šikanování
- 7/ Kyberšikana
- 8/ Homofobie
- 9/ Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus
- 10/ Vandalismus
- 11/ Záškoláctví
- 12/ Krádeže
- 13/ Tabák
- 14/ Krizové situace spojené s ohrožením násilí ve školním prostředí, které přichází z vnějšího/vnitřního prostředí
- 15/ Netolismus
- 16/ Sebepoškozování
- 17/ Nová náboženská hnutí
- 18/ Rizikové sexuální chování
- 19/ Příslušnost k subkulturám
- 20/ Domácí násilí
- 21/ Hazardní hráčství
- 22/ PAS

Popisuje činnosti vykonávané školním metodikem prevence, ředitelem školy, třídním učitelem.

Příloha č. 7

Prevence úrazů

Úvod

Úrazy jsou u dětí natolik běžnou záležitostí, že jsou často považovány za nevyhnutelnou součást dětství. Pravda je, že nemůžeme předejít všem drobným úrazům, ale musíme předejít úrazům vážným. V tom nejvíce pomůže znalost rizik, se kterými se děti setkávají.

Někdy může být složité vymezit hranici mezi ochranou dítěte a přílišným omezováním. Děti mají právo na objevování a zkoumání svého okolí, na volný pohyb a sportování bez neustálého omezování dospělými. Proto je tak důležité vytvořit pro ně bezpečné prostředí, kde si mohou ověřit své možnosti i omezení bez rizika vážného úrazu. Pro dospělé, kteří se o děti starají, je pak pochopení vztahu mezi stupněm dětského vývoje a úrazem základem pro ochranu a výchovu k bezpečnému chování. Tady má nezastupitelnou roli rodina, která pečuje, a škola, která vzdělává.

Některé dětské úrazy budou vždy součástí normálního každodenního života, ale jde o to, aby se zabránilo úrazům těžkým a smrtelným. Je zapotřebí nacházet a odstraňovat nebezpečí, která nejsou nutná, a naučit děti zvládat ta, která jsou součástí běžného života.

Děti často překvapí svojí vyspělostí tělesnou, dovednostmi, se kterými dospělý nějak nepočítá. Přitom ale rozumový vývoj za tělesným bývá pozadu. Děti tedy jsou schopny běhat, zlétat překážky, skákat z výšky, jezdit na kole a plavat, ale už ne domyslet možné následky a předvídat problémy. A už vůbec nemají představu, jaké riziko na ně čeká a jak úraz bolí.

Úrazům však můžeme aktivně předcházet, můžeme děti vychovat tak, že si budou vážit zdraví svého i druhých a dokážou je chránit, a dát jim k tomu podmínky včetně dostupných ochranných pomůcek a vhodného prostředí pro práci i zábavu.

Prevence stojí na třech pilířích: na bezpečném prostředí, dohledu a výchově k bezpečnému chování a jednání a na bezpečných výrobcích. Prostředí jak doma, tak ve veřejném prostoru musí být maximálně bezpečné, a pokud jsou tam rizika, pak na ně musí být

upozorněno. Výchova musí začít od nejtělejšího věku a nesmí být jen zákazem, ale návodem, jak co dělat bezpečně.

Typy úrazů

- domácí úrazy
- dopravní nehody
- sport, zájmy
- škola
- rizikové aktivity a chování

Domácí úrazy

- pády
- řezné rány
- spáleniny, opařeniny
- otravy, utonutí

Běžná rizika

- ostré, bodné a tříštivé věci
- jedy a léky
- vdechnutí cizího tělesa
- udušení (oheň, dým)
- horké povrchy, voda
- tonutí
- elektrický proud

Prevence

- dohled dospělých (nikoliv starších sourozenců)
- vhodné uspořádání domácnosti a její vybavení
- znalost a respektování pravidel ze strany dítěte, co smí a nesmí
- znalost a respektování návodů a rizik ze strany dítěte
- dostatečné množství činností a zájmů (nuda → experimentování)

Dopravní nehody

Cílové skupiny

- chodec
- cyklista a cyklista v městském prostředí
- cestující hromadnou dopravou
- spolujezdec v motorizovaném vozidle
- řidič mopedu nebo motocyklu s objemem do 50 cm³

Podle typu rizikového chování

- pod vlivem návykových látek (alkohol a jiné drogy)
- neznalost dopravních předpisů
- osobnostní faktory (agresivní jednání, vyhledávání vzrušujících zážitků, depresivita, přeceňování vlastních schopností).

Následky dopravních nehod

- úrazy a smrt
- psychická traumata
- materiální škoda
- negativní vliv na životní prostředí

Prevence

- dohled dospělých (nikoliv starších sourozenců)
- znalost a respektování pravidel silničního provozu
- znalost a respektování rizik spojených se silničním provozem
- dostatečné množství činností a zájmů (nuda → experimentování)
- používání ochranných pomůcek a výrobků vyhovujících normám
- dobrá viditelnost dítěte

Sport, zájmy

- pády
- nárazy, střety

Cílové skupiny

- kolektivní a míčové sporty
- kolové sporty
- rizikové sporty
- neorganizovaná hra

Prevence

- dohled dospělé osoby (rodič, trenér...)
- znalost a respektování pravidel hry
- znalost a respektování rizik spojených se sportem
- používání ochranných pomůcek a výrobků vyhovujících normám
- dostatečné množství činností a zájmů (nuda → experimentování)

Škola

- hodiny TV (viz sport)
- přestávky (volná zábava)
- rizikové chování (šikana, agrese, násilí, vandalismus...)

Prevence

- dohled pedagogického pracovníka
- znalost a respektování Školního řádu
- znalosti základů etického a společenského chování
- klima třídy a klima školy
- dostatečné množství činností

Rizikové aktivity a chování

- rizikové a adrenalinové sporty – bungee – jumping, parkour, free running, bojové sporty, skateboard ...
- adrenalinové a hazardní zábavy – sprejerství, lezení na budovy, darkeři, závodění na silnici...
- experimentování a riskování - dopravní nehody, výbušniny, třaskaviny, chůze po kolejších, přecházení mimo přejezdy, lezení na vagóny, sloupy elektrického vedení,

přebíhání silnic a dálnic, jízda na neosvětleném kole, stopování, schůzky na slepo, pozdní návraty, chat, internet...

- zneužívání alkoholu, drog a jiných NL – alkohol, THC, taneční drogy, léky, nelátkové závislosti (netolismus, gambling..)....
- vztahy a sex, promiskuita, prostituce
- šikana, agrese, násilí
- protiprávní jednání – krádeže, vandalismus, nelegální kopie...
- poruchy příjmu potravy
- sekty

Příčiny

- vědomé rozhodnutí k rizikovému chování
- nedobrovolné zapojení do rizikového chování pod tlakem skupiny
- nevědomé podhodnocení situace a rizik

Následky

- zdravotní - lehké – těžké úrazy, trvalé následky, smrt
- psychické – deprese, nízké sebevědomí, ztráta životního smyslu a cíle, narušení mravního vývoje, psychosomatické poruchy, sebepoškozování, závislosti
- psycho – sociální – negativní společenská nálepka, vyloučení z vrstevnické skupiny, snížení schopnosti navazovat vztahy, nedůvěra k okolí, zhoršení prospěchu, snížení aspirací na další vzdělávání, snížení uplatnění pracovní a společenské
- sociálně/trestně právní – diagnostický ústav, ústavní a ochranná výchova, trestní stíhání, vězení
- sociální i ekonomická zátěž pro celé okolí (rodina)

Prevence

- znalost a respektování rizik spojených s rizikovým chováním
- formování postojů dětí k rizikovému chování
- formování zdravého sebevědomí každého dítěte, uvědomění si svých silných/slabých stránek, vytvoření hodnotového systému
- dostatečné množství činností a zájmů (nuda → experimentování)
- pozitivní vzory

Prevence ze strany školy

Prevence probíhá na několika úrovních s ohledem jednak na věk žáků a jednak i tematické zaměření. Na I. stupni se jedná především o vzdělávací oblast Člověk a jeho svět (vzdělávací předmět prvouka a přírodověda), na II. stupni Člověk a příroda (přírodopis), napříč oběma pak oblast Člověk a zdraví (tělesná výchova a výchova ke zdraví). Žáci poznávají hlavní nebezpečí vzniků úrazů a učí se jim předcházet – poznáním rizikové situace, včasným rozpoznáním hrozícího nebezpečí, osvojením si vhodných reakcí a základů pomoci druhým. Nedílnou součástí je i získání dovedností nutných k poskytnutí první pomoci.

Vzhledem ke komplexnosti problematiky je ale důležité, aby na prevenci úrazů spolupracovali všichni zaměstnanci školy, takže je třeba věnovat jí dostatečnou pozornost ve Školním řádu (pojmenováním nebezpečných situací a nástínem reakcí na ně) a během mimoškolních akcí (včetně opakovaného a pravidelného seznamování žáků s riziky a s možnostmi, jak se jim vyhýbat, příp. jim čelit). Ze specifického úhlu nahlíží na problém Minimální program prevence rizikového chování (následky abusu návykových látek na zdraví a zvýšené riziko úrazu pod vlivem omamných látek; důsledky dalších projevů negativního chování na zdraví člověka – omezená schopnost střízlivého hodnocení situace v důsledku stresu, vliv psychické zátěže na každodenní život, dopravní nehody, rizikové sporty atd.)

Zdroj:

Školní řád, ŠVP „Tvořivě ve škole“

<http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/zdravotni-problemy-ditete/urazy-u-deti-a-jejich-prevence.shtml#prevence-urazu>

http://detstvibezurazu.cz/wp-content/uploads/2014/04/DBU_rizikove_chovani.pdf

Příloha č. 8

Metodické učební materiály, DVD a další pomůcky

- Řekni drogám ne – Drogy a infekční choroby, Legální drogy, Kouřím, piju, jsem dospělý, Život s drogou – DVD

Kabinet výchovy ke zdraví:

- Jeden svět ve školách – osudy dívek a žen závislých na drogách - DVD
- Pravda o drogách – konfrontace policie a dětí v oblasti drog – DVD
- Etiketa, 2 díly – základní orientace při společenských událostech všech úrovní – DVD
- Machová, J., Kubátová, D. a kol.: Výchova ke zdraví, Praha, Grada publishing a.s., 2009 (kap. Zdraví a prevence, Životní styl – problémy a rizika, Dospívání a zdravotní problémy)

Učitelská knihovna:

Autor	Název knihy	Vydavatelství	ISBN	s.
<i>Cílková, E., Borešová, P.</i>	Náměty pro multikulturní výchovu	Praha, Portál 2011	978-80-7367-890-6	168
<i>Cílková, E., Schönerová, P.</i>	Námět pro multikulturní výchovu. Poznáváme jiné národy	Praha, Portál 2007	978-80-7367-238-6	168
<i>Delaroché, P.</i>	Rodiče, nebojte se říkat ne	Praha, Portál 2000	80-7178-441-9	144
<i>Dubský, V.</i>	Mládež , společnost a stát	Institut dětí a mládeže MŠMT ČR 1994	ISSN 1210-6380	116
<i>Erb, H. H.</i>	Násilí ve škole a jak mu čelit	Praha, Amulet 2000	80-86299-22-8	126
<i>Erkert, A.</i>	Hry pro usměrňování agresivity	Praha, Portál 2004	80-7178-938-0	96
<i>Goddetová, E. T.</i>	Umění jednat s dospívajícími	Praha, Portál 2001	80-7178-492-3	144
<i>Gruber, D.</i>	Zlatá kniha komunikace	Gruber TDP 2012	978-80-85624-32-8	280
<i>Herzog, R.</i>	Násilí není řešení	Plzeň, Fraus 2009	978-80-7238-850-9	120
<i>Karnsová, M.</i>	Jak budovat dobrý vztah mezi učitelem a žákem	Praha, Portál 1995	80-7178-032-4	151
<i>Kolář, M.</i>	Bolest šikanování	Praha, Portál 2001	80-7367-014-3	255
<i>Kolář, M.</i>	Skrytý svět šikanování ve školách	Praha, Portál 1997	80-7178-123-1	128
<i>Křivohlavý, J.</i>	Jak zvládat depresi	Praha, Grada 2003	80-247-0575-3	176
<i>Kyriacou, Ch.</i>	Řešení výchovných problémů ve škole	Praha, Portál 2005	80-7178-945-3	152
<i>Lang, G.,</i>	Každé dítě potřebuje speciální přístup	Praha, Portál 1998	80-7178-144-4	152

<i>Berberichová, Ch.</i>				
<i>Langer, S.</i>	Problémový žák v době dospívání na základní škole a v nižších třídách gymnázie	Hradec Králové, Kotva 2001	80-902210-0-9	398
<i>Langer, S.</i>	Mládež problémová. Její typy a možnosti uplatnění	Hradec Králové, Kotva 1994	80-900254-3-9	463
<i>Langová, M., Vacínová, M.</i>	Jak se to chováš?!	Praha, Empatie 1994	80-901618-5-5	83
<i>Lazarová, B., Pol, M.</i>	Multikulturalita a rovné příležitosti v české škole	Praha, Institut ped.-psych. porad.		20
<i>Lencz, L., Ivanová, E.</i>	Etická výchova	Praha, LUXPRESS 2003	80-7130-107-8	115
<i>Lisá, E.</i>	Hry k rozvoji sociálních kompetencí žáků	Praha, Portál 2010	978-80-7367-746-6	124
<i>Martínek, Z.</i>	Agresivita a kriminalita školní mládeže	Praha, Grada 2009	978-80-247-2310-5	152
<i>Matoušek, O., Pazlarová, H.</i>	Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny	Praha, Portál 2010	978-80-7367-739-8	184
<i>Mufsonová, S., Kranzová, R.</i>	O týrání a zneužívání	Praha, Lidové noviny 1996	80-7106-194-8	132
<i>Nešpor, K., Csémy, L.</i>	Alkohol, drogy a vaše děti	Praha, Sportpropag 1994		159
<i>Roger Pamplona, J. D., Uhrin, R.</i>	S chutí za zdravím	Praha, Advent-Orion 2002	80-7172-397-5	269
<i>Rogge, J-U.</i>	Děti potřebují hranice	Praha, Portál 1996	80-7178-088-X	131
<i>Řehák, T.</i>	Sex: šlehačka na dortu	Albrechtice, Křesťanský život	80-7112-050-2	36
<i>Říčan, P.</i>	Agresivita a šikana mezi dětmi	Praha, Portál 1995	80-7178-049-9	95
<i>Říčan, P.</i>	Jak na šikanu	Praha, Grada 2010	978-80-247-2991-6	160
<i>Salomé, J.</i>	Mluv se mnou ... mám ti co říct	Praha, Portál 1997	80-7178-128-2	160
<i>Sedláčková, D.</i>	Rozvoj zdravého sebevědomí žáka	Praha, Grada 2009	978-80-247-2685-4	128
<i>Smidak, E. F.</i>	Žaluji. Životní prostředí a Smidakovy principy: Moc a odpovědnost	Luzern, Avenir	3-905112-09-4	138
<i>Smith, Ch. A.</i>	Třída plná pohody	Praha, Portál 1993	80-85282-82-8	226
<i>Šed'ová, K., Švaříček, R., Šalamounová, Z.</i>	Komunikace ve školní třídě	Praha, Portál 2012	978-80-262-0085-7	296
<i>Šišková, T.</i>	Výchova k toleranci a proti rasismu	Praha, Portál 2008	978-80-7367-182-2	280

Příloha č. 9

Kontakty na organizace v oblasti prevence pro žáky, učitele a rodiče

Linky bezpečí

www.linkabezpeci.cz – pomoc dětem, mladistvým a jejich rodičům nejen v náročných životních situacích

<http://www.domacinasili.cz/ohrozene-osoby/deti/> - oběti domácího násilí

<http://www.bkb.cz/> - pomoc obětem a svědkům trestných činů

www.zachrannykruh.cz

<http://www.zachrannykruh.cz/pro-verejnost/pomoc-v-krizi.html> - seznam kontaktů pro osoby v krizi

www.e-bezpeci.cz - kyberšikana

www.ditekrize.cz – syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (syndrom CAN)

<http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/628/4542/Prvni-kontakt> - závislost na

legálních/ilegálních návykových látkách, nelátkové závislosti (internet, gamblerství...)

Linka bezpečí – 116 111

Linka bezpečí (pro děti, které odešly z domova) - 800 111 113

Linka duševní tísně Most - 476 701 444

Dětské krizové centrum - 241 484 149

Informace o projevech rizikového chování

Pro rodiče i žáky o všech formách rizikového chování:

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny?highlightWords=prevence>

www.primarniprevence.cz

www.prevence-praha.cz

Specifické:

www.adiktologie.cz – informace o látkových i nelátkových závislostech

<http://www.sikana.org/>

<http://www.kybersikana.eu/>

www.e-bezpeci.cz - kyberšikana

Příloha č. 10

Stávající platné dokumenty v resortu MŠMT

- Národní strategie primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže v působnosti ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 2019-2027
- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení (č.j. MSMT-21149/2016)
- Metodický pokyn MŠMT ČR k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance (Čj.: 14 423/99-22)
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví (Čj.: 10 194/2002-14)
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (Čj.: 37 014/2005)
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (Čj. 21291/2010 – 28)
- Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- Vyhláška MŠMT č. 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadanými
- Informace k postupu orgánů sociálně – právní ochrany dětí v případech záškoláctví (2014/11306 – 231)

Zákony

Zákon. č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon), v platném znění

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, v platném znění

Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, v platném znění

Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů

Zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím (účinnost od 1.ledna 2007)

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí

Zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě

Zákon č. 132/1982 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o rodině

Zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky

Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii

Zákon č. 101/200 Sb., o ochraně osobních údajů

Ostatní:

Výroční zpráva protidrogové politiky Ústeckého kraje

Analýza bezpečnostních rizik a zabezpečení školy, ZŠ a MŠ Ruská 2059, Litvínov

Metodické doporučení k bezpečnosti dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních –

Minimální standard bezpečnosti – č.j. MŠMT 1981/2015 - 1

Příloha č. 11

Ochrana žáků před formami rizikového chování v Organizačním řádu školy

Školní řád (od 1. 9. 2018)

I. Práva a povinnosti žáků a jejich zákonných zástupců ve škole a podrobnosti o pravidlech vzájemných vztahů s pdg. Pracovníky:

A. Práva a povinnosti žáků a zákonných zástupců

- odst. 8 (ochrana zdraví žáků a spolužáků před návykovými látkami)
- odst. 11 (právo žáků na ochranu před diskriminací a násilím)
- odst. 13 (hrubé a vulgární chování vůči učitelům)
- odst. 14 (projevy šikany)
- odst. 15 (hazardní hraní)

II. Provoz a vnitřní režim školy:

A. Režim činnosti ve škole

- odst. 9 (hrubá a vulgární slova, ohleduplnost k mladším spolužákům)
- odst. 14 (telephony)
- odst. 15 (zveřejnění útoku či jiné formy šikany pomocí nahrávky)
- odst. 22 (osoba vykazující užití návykových látek nebo známky vandalizmu)

E. Zaměstnanci školy

- odst. 15 (zákaz kouření v celém areálu školy)

III. Podmínky zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a jejich ochrany před rizikovým chováním a před projevy diskriminace, nepřátelství nebo násilí:

- odst. 1 – 5, 12 (ochrana žáků před nebezpečím úrazů, ochrana zdraví a majetku při práci)
- odst. 7 (užívání náboženských symbolů)
- odst. 8 (zákaz užívání NL, prevence proti krádeži)
- odst. 10 (povinnost pdg. pracovníků zajistit žákům podmínky pro předcházení vzniku všech forem rizikového chování)
- odst. 15 (postup školy při výskytu pedikulózy)
- odst. 16 - Postup školy při výskytu podezřelé látky a při podezření na užití omamné látky žákem
- odst. 17 - Tabákové výrobky, konzumace tabákových výrobků ve škole
- odst. 18 – Alkohol, konzumace alkoholu ve škole, nález alkoholu ve škole

- odst. 19 – Konzumace OPL ve škole (jak zabránit další konzumaci OPL žákem), Distribuce OPL ve škole, Nález OPL ve škole (postup při nálezu OPL ve škole)
- odst. 20 – Krádež, vandalismus
- odst. 21 – Evidence úrazů

Žákovský školní řád, práva a povinnosti zákonných zástupců

- odst. 18 – Dbej na bezpečnost a předcházej úrazům. STOP návykovým látkám!

Práva a povinnosti zaměstnanců školy

- odst. 1 – Působení na žáka
- odst. 3 – Komunikace s rodiči
- odst. 5 – Zajištění bezpečnosti a pořádku ve škole
- odst. 7 – Prevence návykových látek
- odst. 10 – Kdo je třídní učitel

Příloha č. 12

Nabídka kroužků pro školní rok 2019 / 2020

	Pro koho je určen	Vedoucí kroužku	Den/čas/cena	Anotace
<i>Miniházená</i>	2. – 5-roč.	Mgr.L.Vaňková,	úterý 13.45 – 14.45 150,- Kč	Naučíme, natrénujeme, zahrajeme, vyhraje
<i>Divadelní kroužek</i>	2. – 6. roč.	Mgr. G. Chmelíčková	středa 13.00 – 14.00 150,- Kč	Pohádkově si pohrajeme, zahrajeme si pohádku ☺
<i>Veselá věda</i>	2. – 6. roč.	Externí pracovní	pravděpodobně Středa 14.00 – 15.00	Viz informace zvlášt na letácích
<i>Korálkování a pletení</i>	5. – 9. ročník	Ing. M. Obrdová	čtvrtek 14.00 – 15.00 150,- + na materiál	Tvořivě a kreativně, pleteme a korálkujeme
<i>Hrajeme si</i>	5. – 9. ročník	Mgr. P. Boháčková	Čtvrtek 14.00 – 15.00	Logické hry aneb zkusíme ledacos
<i>Matematika</i>	9. B	Mgr. P. Boháčková	středa 13.45 – 14.45	Já to chápu, mohu počítat

Činnost kroužků bude zahájena 30. 9. 2019 a ukončena 29. 5. 2020

Kroužky prosím plat'te v hotovosti u ekonomky školy paní Mojhové do 20. října 2019

Škola nevrací zpět již vybrané poplatky za kroužky. Cena kroužku je uvedena vždy za 1. pololetí. Úplata za kroužky se provádí vždy za celé pololetí najednou.

Škola si vyhrazuje právo v případě nízkého počtu zájemců činnost kroužku nezahájit.

Příloha č. 13

Plán prevence na šk. rok 2019/2020

pravidelně:	<ul style="list-style-type: none">• Schůzky školního poradenského pracoviště• Třídnické hodiny• Aktivní účast na schůzkách ŠMP pod vedením Mgr. K. Králíčkové (PPP Most)• Spaní ve škole, hodiny s preventistou, kulaté stoly – podpora pozitivních vztahů ve třídách• Podpora aktivit v rámci EV• Besedy preventistky MP Litvínov ve třídách• Zdravotní ústav Ústí/L – besedy• Sportovní reprezentace školy
Září <i>Neumím se učit/volný čas</i>	<ul style="list-style-type: none">• Tvorba sítě prevence, kontakty na odborná pracoviště, tvorba MPP, ŠPS, konzultační hodiny• Adaptační pobyt 6.A, 6.B, 6.C• zahájení činnosti Školního poradenského pracoviště – pravidelné schůzky• Prvňáček na jedničku – beseda preventisty MP L.
Říjen <i>Klima třídy/vztahy ve třídě/šikana</i>	<ul style="list-style-type: none">• Šetření ve třídách – Klima třídy• seznámení pedagogických pracovníků a žáků s MPP a ŠPS• „Neviditelná“, Praha – týden inkluze – 7. r.• zahajují činnost kroužky• zahájení činnosti preventistky MP Litvínov ve třídách I. stupně• 16.10 – Světový den výživy
Listopad <i>Sebevědomí, asertivita, psychohygiena</i>	<ul style="list-style-type: none">• Třídní schůzky – „Co nás trápí“• výstava výtvarných prací žáků I. stupně z oblasti prevence rizikového chování• zahájení činnosti preventistky MP Litvínov ve třídách II. stupně

	<ul style="list-style-type: none">• Revolution Train, Praha – 8. r.• 11.11. – Den proti drogám• 16.11. – Den tolerance – rasismus, xenofobie, intolerance• 18.11. – Mezinárodní den nekuřáctví• 19.11. – Světový den prevence týrání a zneužívání dětí
Prosinec <i>kyberšikana/chování na soc. sítích/závislostní chování</i>	<ul style="list-style-type: none">• Vánoční jarmark• 1.12. – Den boje proti AIDS, Vánoční jarmark• 10.12. – Den lidských práv
Leden <i>Chovej se slušně/vandalismus</i>	<ul style="list-style-type: none">• Reflexe a sebereflexe dosavadní činnosti ŠMP
Únor <i>Látkové závislosti</i>	<ul style="list-style-type: none">• Příprava na II. pololetí s p. Hejčovou
Březen <i>Nelátkové závislosti/sebepoškozování</i>	<ul style="list-style-type: none">• zahájení činnosti preventistky MP Litvínov ve třídách I. stupně, družině a v klubu Srdíčko• 21.3. – Mezinárodní den odstranění rasové diskriminace
Duben <i>Zdraví/poruchy příjmu potravy</i>	<ul style="list-style-type: none">• TS – „Co nás trápí“• Prezentace výstupů II. stupně na téma „Vzkažte rodičům...“• 7.4. – Den zdraví• 8.4. – Den Romů• 22.4. – Evropský den proti rasismu

<p>Květen <i>Kriminalita/rizikové chování/prevence úrazů</i></p>	<ul style="list-style-type: none">• zahájení činnosti preventistky MP Litvínov ve třídách II. stupně• Rodičovská kavárna – „Přechod žáků z druhého na první stupeň ZŠ“ (Mgr. P. Kostelecká)• Ukončení činnosti kroužků• Závěrečné šetření ve třídách – Klima třídy• Třídní výlety• 15.5. – Den rodin• 31.5. – Den bez tabáku
<p>Červen</p>	<ul style="list-style-type: none">• „Bezpečně o prázdninách“ - preventistka MP Litvínov v 1. – 3. r., družině a v klubu Srdíčko• Sociální protidrogová poadna Janov – 8. ročník• sportovní den, Školní olympiáda• Hodnocení činnosti ŠPP a realizace MPP• 26.6. – Mezinárodní den proti zneužívání drog a nezákonného obchodování s nimi

Příloha č. 14

ŠPP – význam, kontakty, konzultační hodiny

Školní poradenské pracoviště (dále ŠPP) je zřízeno k zajištění a realizaci výchovně vzdělávací koncepce školy. Poskytování poradenských služeb na školách se řídí vyhláškou 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

Činnost ŠPP po stránce organizační a metodické zajišťuje školní speciální pedagog. ŠPP je podřízeno řediteli školy a ředitel školy zodpovídá za poskytování poradenských služeb na škole. Týmová spolupráce ŠPP povede k prohloubení kvality poradenských služeb, k rychlejšímu reagování a řešení situací na škole, které vyžadují odbornou intervenci. Má také zajistit prohloubení komunikace mezi jednotlivými poskytovateli poradenských služeb na škole, ale i mezi ŠPP a třídními učiteli, učiteli předmětů zaměřených na osobnostní růst žáků a vedením školy.

Poradenskými pracovníky školy jsou:

- výchovný poradce
- školní metodik prevence pro 1. stupeň
- školní metodik prevence pro 2. stupeň
- školní speciální pedagog 1

Standardními činnostmi poradenských pracovníků školy jsou služby, které jsou poskytovány žákům, jejich zákonným zástupcům a pedagogickým pracovníkům.

K obecným cílům týmu ŠPP, vyplývajících ze školského zákona a vyhlášky č. 72/2005, Sb. patří:

- Prevence školní neúspěšnosti,
- primární prevence projevů rizikového chování,
- kariérové poradenství integrující vzdělávací, informační a poradenskou podporu vhodné volbě vzdělávací cesty a pozdějšímu profesnímu uplatnění,
- odbornou podporu při integraci a vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, včetně žáků z jiného kulturního prostředí a žáků se sociálním znevýhodněním,

- péči o vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků,
- průběžnou a dlouhodobou péči o žáky s výchovnými či výukovými obtížemi a vytváření předpokladů pro jejich snižování,
- metodickou podporu učitelům při aplikaci psychologických a speciálně pedagogických poznatků a dovedností do vzdělávací činnosti školy.

ŠPP si klade za **cíl** vytváření podmínek s rovnými příležitostmi ve výchovně vzdělávacím procesu pro všechny žáky. Naší snahou je především zmírňovat dopady znevýhodnění zdravotního, či sociálního, aby toto znevýhodnění neznamenal pro žáky riziko školní neúspěšnosti.

Podmínkou pro poskytnutí školní poradenské služby nezletilému žákovi je souhlas jeho zákonných zástupců. Souhlasu zákonného zástupce není potřeba tehdy, když je ohroženo duševní nebo tělesné zdraví žáka nebo osob v jeho okolí a v případech, kdy soud požádá o psychologické vyšetření žáka.

K naplnění svého cíle si ŠPP vytyčuje především tyto **strategie**:

- 1) Pracovat se všemi subjekty školy na zkvalitnění sociálního klimatu školy a vytvoření široké základny primární prevence školní neúspěšnosti a projevů rizikového chování,
- 2) podporovat ty žáky, u kterých byly definovány překážky ve vzdělávání - sledovat účinnost preventivních programů ve škole,
- 3) vytvářet a rozšiřovat možnosti inkluze žáků znevýhodněných ve vzdělávání,
- 4) podporovat proces volby povolání a poskytování služeb kariérového poradenství
- 5) vybudovat příznivé sociální klima pro integraci kulturních odlišností a přijímání sociálních odlišností,
- 6) prohloubit a zlepšit spolupráci mezi školou a rodiči,
- 7) prohloubit spolupráci se specializovanými poradenskými zařízeními, zejm. PPP, SPC, SVP, OSPOD.

Neoddělitelnou součástí činnosti ŠPP je etický kodex pracovníků.

Tento etický kodex se týká každého odborného pracovníka zaměstnaného na pracovišti ŠPP.

Nejdůležitějším kritériem odborného i lidského působení je hájení všech práv klienta, zaručujících mu intimitu, bezpečí, podporu, pomoc a ochranu osobních údajů.

Intervencí se chápe akt nebo další následná činnost, kterou pracovník ŠPP (sám nebo ve spolupráci s dalšími odborníky) poskytne ve prospěch klienta. Může se jednat o poradenství, diagnostiku, konzultaci, jednorázovou intervenci, o krátkodobou či dlouhodobou psychoterapeutickou péči, individuální práci s klientem, s dvojicí, rodinou, se třídou apod.

Klientem je ten, kdo navazuje kontakt se ŠPP (telefonicky nebo osobní návštěvou) a to za účelem vyhledání rady či pomoci.

Kontakty:

<p><u>Výchovný poradce</u> Ing. Alexandra Vopelková (kabinet VP – přízemí – č. místnosti 16)</p> <ul style="list-style-type: none">• e-mail: vopelkova@zruska.cz• tel: 770 17 88 89 <p><u>konzultační hodiny:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Úterý 9.00 – 9.45• Středa 14.00 - 15.30	<p><u>Školní metodik prevence</u> Ing. Iveta Bílková- II. stupeň (kabinet – II. patro – č. místnosti 92)</p> <ul style="list-style-type: none">• e-mail: bilkova@zruska.cz• tel: 778 888 227 <p><u>konzultační hodiny:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• dle dohody
<p><u>Speciální pedagog</u> Mgr. Pavla Kostelecká (kabinet – přízemí – č. místnosti 15)</p> <ul style="list-style-type: none">• e-mail: kostelecka@zruska.cz• tel: 778 88 86 12 <p><u>konzultační hodiny:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• Pondělí 14:00-16.30• Úterý 15.30-16.30	<p>Mgr. E. Frýbová – I. stupeň (kabinet – I. patro – č. místnosti</p> <ul style="list-style-type: none">• e-mail: frybova@zruska.cz• tel. 778 888 226 <p><u>konzultační hodiny:</u></p> <ul style="list-style-type: none">• dle dohody

Příloha č. 15

Souhlas se seznámením s MPP a jeho aktivní realizací

ŘŠ	Mgr. Pavla Tomášová	
ZŘ 1. st.	Mgr. Gabriela Komůrková	
ZŘ 2. st.	Bc. Jiří Ondráček	

PT	p. Naděžda Krejtná	
1. A	Mgr. Gabriela Chmelíčková	
1. B	Mgr. Lenka Koláčková	
1. C	Mgr. Božena Svitáková	
2. A	Mgr. Rozvita Ansorgeová	
2. B	Mgr. Jaromíra Kovačová	
2. C	Mgr. Milena Malá	
3. A	Mgr. Svatava Fleischmannová	
3. B	Mgr. Ladislava Kaslová	
3. C	Mgr. Eva Mariničová	
4. A	Mgr. Věra Břežanská	
4. B	Mgr. Milena Kubíčková	
4. C	Mgr. Lenka Kabátová	
5. A	Mgr. Gabriela Konopková	
5. B	Mgr. Lenka Vaňková	
5. C	Mgr. Helena Švecová	
5. D	Mgr. Eva Frýbová	
6. A	Ing. Alexandra Vopelková	
6. B	Mgr. Andrea Vašínová	
6. C	Mgr. Eva Prokopová	
7. A	Mgr. Ivana Šabková	
7. B	Ing. Magdalena Müllerová	
7. C	Mgr. Lenka Sochorová	
8. A	Ing. Ivan Sochor	
8. B	Mgr. Kamila Matějů	
8. C	Mgr. Jitka Trávníčková	
9. A	Mgr. Judita Žemličková	
9. B	Mgr. Petra Boháčková	

9. C	Ing. Iveta Bílková	
------	--------------------	--

Mgr. David Kubát	
Mgr. Věra Lhotáková	
Ing. Petr Beránek	
Mgr. Kamila Fridrichová	

p. Jana Žemličková	
p. Eva Bakrlík	
p. Miroslava Obrdová	
Mgr. Ivana Janovská	

Asistentky pedagoga:

p. Renata Hoblíková	
p. Alena Brabcová	
p. Leona Zábranská	
p. Petra Růžičková	
p. Daniela Zajícová	
p. Gabriela Chaloupková	
p. Petra Morávková	
p. Kamila Kolodziejová	
Bc. Kamila Vernerová	
p. Helena Profeldová	
p. Marcela Pachmanová	

p. Milena Šebková	
p. Eva Červenková	
p. Darina Vaničková	
p. Denisa Pintérová	
p. Jaroslava Truhlářová	
p. Monika Růňová	
p. Jitka Bendlová	
p. Jitka Veselá	
p. Petra Coufalová	
p. Jana Poláčková, Dis.	
p. Angelika Černá	
Lucie Janoušková	

Družina:

p. Vladimíra Rybková	
Bc. Kamila Vernerová	

p. Simona Mandziuková	
p. Martina Kořánková	
p. Lenka Víchová	

Příloha č. 16

Doporučení ČŠI na zajištění bezpečnosti žáků na školách

S ohledem na skutečnost, že v současné době neexistuje jednotný právní předpis, který by na jednom místě shrnoval základní a konkrétní požadavky na zajištění bezpečnosti žáků ve školách, stanovuje naše škola na základě doporučení ČŠI standard bezpečnosti s ohledem na specifika naší školy (cizí strážníci, cizí osoby využívající tělocvičny, osoby využívající služeb školského poradenského pracoviště a další):

- Výňatek ze Školního řádu (1. 9. 2018):

A. Režim činnosti ve škole

2. Školní budova se pro žáky otevírá v 7.40 hodin. Žákům je umožněn vstup a pobyt v budově nejméně 20 minut před začátkem vyučování a o přestávce mezi dopoledním a odpoledním vyučováním.

V době mezi dopoledním a odpoledním vyučováním mohou žáci 1. stupně, na základě žádosti zákonného zástupce, navštěvovat školní družinu, a to i přesto, že nejsou řádně přihlášení do zájmového vzdělávání. Žáci 2. stupně jsou v době mezi dopoledním a odpoledním vyučováním mimo budovu školy pouze na základě písemného souhlasu zákonného zástupce, v této době se žáci chovají zodpovědně. Do školy vstupují žáci vchody z Ruské ulice, případně vedlejším vchodem u školní jídelny. V jinou dobu vstupují žáci do školy pouze na vyzvání zaměstnanců školy, kteří nad nimi zajišťují pedagogický dozor. Dohled nad žáky je zajištěn po celou dobu jejich pobytu ve školní budově, přehled dohledů je vyvěšen na všech úsecích, kde dohled probíhá.

4. ...V době mimo vyučování se žáci smějí zdržovat ve školní budově pouze za přítomnosti pedagogického dozoru.

- pro žáky, pracovníky školy a veřejnost je stanoven a využíván pouze jeden vchod, který je uzamčený a vstupy do něj jsou monitorovány a kontrolovány (technicky i personálně), ostatní možné vstupy do budov jsou uzamčeny
- cizí osoby vpuštěny do prostor školy až po jejich identifikaci a ověření účelu vstupu do budovy (zajištěno personálně a se zápisem)
- vstupy do budov i dalších prostor (školní zahrada, školní hřiště, školní dvůr) jsou uzamykatelné a během dne nejsou volně přístupné

- nekontrolovanému vstupu osob je zamezeno, a to i v případě vjezdu dopravních prostředků, vjezdy do areálu školy jsou monitorovány a kontrolovány
- úprava zeleně pro zvýšení přehlednosti prostor v okolí přístupových cest i další okolní terénní úpravy umožňující přirozené pozorování školy jsou provedeny
- funkční venkovní osvětlení přístupových cest i v době mimo provoz školy je zajištěno
Česká školní inspekce Tematická zpráva Čj.: ČŠIG-4027/14-G2 Bezpečnost ve školách a školských zařízeních
- náležitý dohled k vykonávaným činnostem, vybavení žáků ochrannými a bezpečnostními prvky a kontrola bezpečnosti prostor při akcích souvisejících se vzděláváním, které jsou realizovány mimo školu, jsou zajištěny
- od standardu je možné se odchýlit jen v nezbytně nutných a odůvodněných případech, budou-li to vyžadovat místní podmínky. V případě jakýchkoli odchylek jsou přijímána taková opatření, aby byla bezpečnost a ochrana zdraví účastníků vzdělávání zajištěna jinými konkrétními způsoby, které by však nebyly v rozporu s výše uvedenými principy.
- spolupráce školy při zabezpečení dílčích aspektů bezpečnosti školy s MP Litvínov a PČR
- spolupráce při procesu eliminace bezpečnostních rizik se školskou radou a se zákonnými zástupci žáků, velmi důležitá je spolupráce se zřizovatelem školy
- vzdělávání dětí, žáků a studentů v tématech mimořádných situací a civilní nouzové připravenosti

Zdroj: http://www.orsec.cz/user/data/PCR_a_MVCR/Tematicka-zprava-Bezpecnost-ve-skolach-a-skolskych-zarizenich.pdf

Klíč ke komunikaci s osobou s autismem

Jak se chovat k osobám s autismem, když se ocitnou v potížích a podlehnou panice? Jak těmto situacím předcházet?

1. Jednej předvídatelně

Vyvarujte se situací, kdy se například – byť s těmi nejlepšími úmysly – dotknete ramene člověka s autismem, aniž by předem viděl, že se tak chystáte učinit.

2. Plánuj

Rozhodně se vyplatí, když předem popíšete, co se bude dít. Člověku s autismem to velmi pomůže v orientaci a snáze přečká i nepříjemný rozhovor.

3. Nekřič

Nikdy na člověka s autismem nekřičte ani nezvyšujte hlas, může to zablokovat komunikaci či vyvolat autistickou krizi. Mnoho lidí s autismem má mnohem citlivější sluch, než si dokážete představit.

4. Ptej se jasně

Formulujte otázky jednoduše a jasně, nejlépe aby bylo možno odpovídat ANO/NE, nepoužívejte příměry a nežertujte. Neklad'te více otázek najednou.

5. Mluv jednoduše

Nepokoušejte se oslnit člověka s autismem svou slovní zásobou. Je lepší mluvit pomalu a spíše v kratších větách a předat sdělení srozumitelně a bez odbíhání. Vyvarujte se řečnických otázek.

6. Bud' trpělivý

Pokud člověk s autismem nereaguje na vyřčené, nemusí to znamenat, že odpovědět nechce. Pokud se dlouze rozmýšlí, nepobízejte ho, ale přeformulujte otázku.

7. Rozumět a vědět

Pokud rozumí a přesto se nevyjadřuje, pak je možné, že si v panice nedokáže rozmyslet odpověď. Nebojte se bez afektu zopakovat otázku – pomůžete mu tak se na odpověď soustředit.

8. Jaký je den?

Člověk v autistické krizi může mít zhoršenou orientaci v čase a prostoru – pomozte mu popsáním, co se dělo, děje a dít bude. Pokud váhá při chůzi, tak ho doprovod'te, přestože zná cestu.

9. Omezuj pohled do očí

Každý pohled do očí a zejména navázání očního kontaktu může vyvolat v člověku s autismem nejistotu nebo i paniku.

10. Dej najevo pochopení

Rozhodně neproděláte, když vyjádříte účast. Vyvarujte se ale frází, místo „To přejde“ řekněte raději „Chci vám pomoci“ – bude to srozumitelné a povede to k ujištění, že na to není sám.

„Pamatuj, že tvá slova jsou činem.“ (Antoine de Saint-Exupéry)

Příloha č. 18

Manuál při setkání s žákem vykazujícím agresivní chování

1. Přestaňte se s žákem hádat a přesvědčovat ho o své pravdě (pouze zvýšíte jeho agresivní tendence).
2. Snižte hlas do klidnější podoby, mluvte jasně, ukončete dialog (v této chvíli je úplně jedno, kdo je v právu nebo má pravdu, důležité je uklidnit situaci). „Konec komunikace“, „Vyřešíme to později“, „Jsme naštvaní oba“....
3. Změňte téma, vraťte se k práci, nenechte se vyprovokovat
4. Na konci hodiny (dle situace ve třídě) nebo později (z očí do očí) proberte s agresorem krizovou situaci, pokuste se vysvětlit svůj pohled na věc a zároveň vyslechnout jeho
5. Proberte situaci s TU, zvažte důvody chování, výchovné opatření, práce se třídou.... (dle konkrétní situace a žáka)

2. Pokud není v našich silách žáka nebo sebe uklidnit:

1. Pokuste se žáka izolovat (odvést k TU, k ŠMP do kabinetu, který je vždy odemčen)
2. S třídou to nerozebírejte, pokračujte v klidu v práci
3. Proberte situaci s TU (rodiče, ŠMP - zápis do deníku), zvažte důvody chování, výchovné opatření, práce se třídou....
4. Řešení situace s žákem určitě nechte na později, až budete oba v klidu (zvažte možnost přítomnosti TU, ŠMP)

3. Při nezvladatelné agresi:

1. Pokud to lze bez dalšího vyhrocení situace, izolujte žáka (nutně s dozorem !!!)
2. Zajistěte ochranu dětí i svou
3. Pokuste se spojit s TU, ŠMP, vedení školy (okamžitý zásah)
4. TU, ŠMP, vedení školy - zavolat PČR, v případě vysoké agrese s nepřičetností zavolat RZS
5. TU, ŠMP, vedení školy – okamžitě informuje rodiče (možnost odvézt si žáka domů)
6. Další postup – dle konkrétní situace, rozbor se třídou, pohovor s agresivním žákem, výchovné opatření, jednání s rodiči, trestní zodpovědnost mladistvých....

Drobné dodatky:

- *Neexistuje univerzální postup řešení agresivního chování, každý jsme jiný*

- *Je nutné zamezit tomu, aby se k nevhodnému chování přidala celá třída (bučet, hučet, pokřikovat, bouchat do lavic....)*
- *Reakce učitele nesmí v dětech vyvolat dojem, že si to vlastně svým chováním (ironie, zesměšňování, urážení, afektivní výčitky...) zaslouží*
- *Podpora učitele třídou je důležitá*
- *Ze třídy lze odejít pouze „k nadechnutí“ a tak, aby měl učitel stále přehled o dění ve třídě*

Vypracoval:

Ing. Iveta Bílková, ŠMP II. stupeň

Dne: 1. 9. 2019

Mgr. E. Frýbová, ŠMP I. stupeň

